

schreie. en he wart van
ons alle bedwonge dat
he moest singe. mer
die stemme syns her te
ontginc he noch wt
mit jongeliker stemme
en noch wart he van
ons gedwonge te sin-
ge. Want wi en ver-
moede oec niet dat
dese lichamelike doet
eniger suchtinge of
clagtinge of scheyn-
ge noet was. Want
mit dusdanige kar-
minge plecht men te
beschreien die onsa-
licheit der steruender
recht of se te mael v-
gaen ware. Mer se
en starf niet onsa-
lich. se en sterf oec
niet te male. want
dat halde wi mit se
kerere rede om oerre
guder wanderinge
wille en ongewinsd
gelouen. *Van sijne
moder doet en sinen
grooten trouwe. xij cap*

Ende hene he
wat wasset de
my inwendelic also
swaerlic bedructen.
oer affcheiden dan
om dat se also suet
en mynlick was en
my van my gename
was. En ic also suete-
lick mit oer te leuen
plach. dan ic nu als
haestelic af gescoert
en beroeft was. en
die wonde noch aldus
versch in my was.
Ic vblide my nochtat
in oere getuich dat
se van my gaf in oer-
re lester siecheit ond-
den dienstasticheit
die ic oer doe dede.
en bewees. Want se
my suetelic to spier
en noemde my guder
tiere kint. en seide
oec wt ganser moder-
liker begerte dat se
wtter myne monde
nye en gehoerde en
ge rede der bitter h-

of eynch smelic moet
 tot oer. **M**er o myn
 leue here god die ons
 alle hebste gemaect.
 wat is te geliken by
 dat ic oer schuldich
 was te doen. **E**n wat
 isset te tellen tegē die
 eer en dienste die
 oer moderlike guder
 tierenheit alte men
 nichuoldehich an my
 bewese hadde. en te
 gens dat guet dat se
 my menichuoldehich
 dede. **E**n want ic da
 in berouet was van
 also suete solaes. soe
 wart myn siel verse
 richt en gewont. recht
 of myn leue gescoert
 hedde geworden. wat
 dat leue metter oer en
 my dat was een leue.
En doe in dat kint
 bedwonge hadden
 vande schreien. doe
 sloech **Quodius** de
 psalter op en began

de psalm. **M**isericor
 diu et iudiciu cantabo
 tibi dñe. **D**ats **O**he
 ontfermherticheit
 en ordel sal ic di sin
 ge. **E**n doe men ver
 nam dat se gestorue
 was so quamē darr
 tsaemē by ons voel
 eer samer geesteliker
 personē en helicher
 broeders en geestelike
 eer sam vrouwe. **E**n
 den genē den dat toe
 behoerde na de sedē
 des lants besorchde
 en beschicte mitte li
 cham dat totter begi
 uinge noet was soe
 alst darr die gewoen
 te was. **E**n ic was by
 syde gegaen mitten
 mynē die niet van
 my bliue en wolden.
Ic gaf my tot bedin
 gen en disputierde
 mit hē vander heilig
 schrift na dat doe be
 queem was. **E**n mit

ten voetsel der waar
heit begerde ic te ver
sachte mynē rouwe en
die swaer crusinge my
nes herte. **D**ie di o he
alleen bekent was.
die by my dan ware
en wostens niet. mer
se hoerde whitehe toe
en imode dat ic sond
sine des drucs hede
geweeft. **M**er o he
ue here ic berispede
in my die morwicht
myns herte in dinen
ore dan dat niemāt
anders en hoerde.
Mer ic bedwanck
die vloet der tranē
en des swaer drucs
en weeck my een we
nich. mer se quam
al weder mit oeren
grote storm. mer
nochtant niet totte
wtwendige tranen
of verwandelingē
myns angesichtes.
Mer ic voelde my

swaerlick gepast
van herte. **E**n wat
et my seer mishaeg
de dat die mensche
like dingen in my
noch soe voel imoch
te die imers ghe
schien mote na be
hoerliker ordinan
tien der natueren.
En ic wart also ge
quelt mitte twiul
dige druck. **E**n sich
doe dat lichām op
wart genamē om
datment te graue
solde druege so ginge
wi al en weder om
kierende so bleef ic
noch al sonder wtwe
digen tranē. **N**och
oec inde gebode dat
men ouer de doden
duet. **E**n doe men
die sacrificiū ons
loens ouer oer offer
de by de graue da
dat lichām stont eer
datment af naem

vander hare als dan
 die gewoente was. noch
 oer inde gebede der
 groene en storten ick
 al noch geen wtwen
 dige tranen. al was ic
 haue maet van myne
 bedruct. **Mer** in dat
 hemelic myns herte
 bleef mijn rouwe ver
 borge. **It biddes** dij
 here dattu myne gro
 ten rouwe wolst mati
 gen en myn druckeli
 ke wee genesen. mer
 du en deets niet. **En**
 my ducht guet wesen
 dat ic quick te haede
 want ic gehoert had
 dattet die hangicheit
 des herte verdreef.
En dat beke ictij sue
 te here vader der wee
 sen dat doe ter tijt
 als ic myn gebaedt had
 bleef ic al na als toe
 voere. **Noch** die bitt
 heit des sware drucks

en swete niet wt van
 myne herte. **Mer** dan
 na doe ic wat geslapen
 had en wed'ontsprack
 so en nant ic de sware
 druck in gene clemen
 deel gesacht. **En** dan
 ic doe alleen in myne
 bedde was so bedachte
 ic dat marachtige moet
 dyns Ambrosius. **Qu**
est deus creator: **Wat**
 du god bist schepper al
 te dingē. een regierre
 des hemels. dedende
 den dach mitte schone
 lichte. en de nacht mit
 gracie des slapens op
 dat he den vnseden
 ontbondene ledē rust
 geue vande arbeide.
 en die belastige herte
 wat verlichte en ont
 brint die hange bedruct
 heit. **En** ic wederhael
 de inde wste syne my
 moder dyns dienstuy
 uer oer goddienstige

guder tierē wandery
ge die hehlichlich vor
dy was. **E**n allē men
schen stichtich suete
en sachte en seer te
melickē en eer samlic
in alle gude sedē sond
linge ons oerē huisge
notē. en my alre meest.
dair ic nu aldus haef
telickē af out settet
en beroeft was. **E**nde
also lustē my doe te
schreie in dyne ansicht
en in dyn tegenwor
dicheit voer oer. en
ic liet die tranē vloie.
En die ic tot noch toe
onthaldē had. en gaf
hē oerē milde wtganc
te vloie also voel als
se woldē. en ic stroide
se onder mynē herten
en rustē dair in. **W**at
al dair warē dyn oerē
by my en geen 6 men
schē die myn tranē
quellich treckē mochte.

En nu behe ic ty here
in dese schriften myn
tranē. en so wie wil
die mach dit lese en
bedudent woe he wil.
Dynt he dair in enige
sonde. dat ic myn lie
ue moder mit mynē
tranē een corte sonde
beschreit heb die vor
mynē ogē doet was.
Welke moder alsoe
lange iare en tydege
schreit had vor my
doe ic voer dīnē ogē
doet was. **O**p dat ic
voer di leuende moch
te werde hi en sal my
billix niet bespotten.
Her is he van guder
tierēre herte soe sal
he oer wt graciē der
caritate mit my schrei
en en voer myn sonde
totty onse ewigē vad
alle der bruederē dy 6
xpi. **N**och vanden
schreien voer syme

moder sonden. xlv

Ende nu lieue
here want ic
byn geneſe vander
wunde des rouwe da
ic in beſchuldiget mo
cht werde vander na
tuerliker of vleische
liker beweginge. So
ſtorte ic nu totty myne
heer myne god een an
der manier der tranen
die dan vloie witten
oetmodige rouwinge
herte en wtte te wre
uenen geest witter an
merkinge der ſwaere
perikule eene ygehi
ker ſiele die in adam
ſterft. Al waſſat dat
ſe leuendich gemaect
was in xpo eer dat ſe
onthonde was vande
vleiſch. En alſo hadde
geleuet dat v heilige
naem in oere geloue
en oerte guder wan
deringe wart gelaift.
Mer nochtant en doe

ic niet ſetge dat ſe na
der tyt dat ſe weder
bare was in der dopen.
nye woert witter oere
monde geguen en is
dat tegens dyne geba
de was. Want vand'
ewiger waerheit dine
ſoen is geſprake. ſo wie
dat ſyne brued dwael
hiet die is werdich de
ewige muers. En oec
wee den lauelike leue
des menſche. alſtu dar
mede ynt gericht wol
deſt gaen en dyn barm
herticheit daer niet by
en weert. en du dat nau
we onderſochtes. En
wanttu dan niet alte
ſtoungehike onderſue
ke en wilt dat leuen
der menſche die in dy
betrouwe. ſo hape wy
betrouwelicken dat ſe
enige ſtuet der ygi
niſſe by di vtrige ſal.
Mer o lieue heer ſoe
wie dat di vtelt oer

doechdē en verdienste
die vertelt dy dyn gauē
Och of hē alle mensche
self wael bekende. en
soe wie datter glorijer
dē dat se in dē heer glo
rijerdē. **O** god mijns h
ten mijn lof en mijn le
uē. **I**c sette hiw nu een
wenich bysydē die gue
de werke mynre mod
dair ic dy al vblidende
dancbarlick lof van
geue. **E**n nu bidde ic
di oec begheerlike voor
die sundē mynre mod.
Verhoert my lieue hē
om dē medecynre on
ser wondē die dor on
in dē cruce hangende
heuet dē doet geledē.
en sietet totter rechter
hant syns vaders. **I**ch
weet heer dat se barm
hertelickē genracht
heuet. en dat se van
gant se herte vgeuen
heuet oere schuldener
oer scholt. **D**air om o

lieue here vgeest oer
oer scholt of se yet te
gens v misdāe heuet.
In also voel iare oers
leuens na dē doepsel
in dē water der sal
cheit. **O** lieue here ic
bid di ynichlic vgeest
oer hoer sundē en en
gaet niet mit oer mit
gericht. mer dy gron
delose barmhertich
moet bauē dyn ordel
gaen. **W**ant dyn wt
sprake is warachtich
en du hebst gelaest
outfermherticheit dē
barmhertigē. **H**er
ic haep en geloues oer
dattu dat altechants
gedaen hebst dat icty
bidde. **H**er o heer ick
laue dine willige din
gē dyns monts. wāt
doe anstaende was
die tyt oerre onthm
dinge doe en was se
niet becomert. woe
dat mē oere licham

costelike solde bedec
ke of dat ment begine
ue solde mit ornamē
te. **N**och sij en beger
de niet geen wtgesocht
gras. noch die gracie
oerre alderē. **M**er sij
begerde alleen dat me
oerre gedencke solde
tot diē heilige altare.
dat se vltelike te vsue
ke plach tot diere ere
sonder voer hy gaen
enichs daeges. **D**aer
se wost dat me dispen
cierde die heilige offer
hande onser vloesin
ge. daer mede wtge
deliget is die hantues
tinge die ons contra
rie was. en daer die
viant mede verwone
is. die onse sonde alte
nauwe tellet. op dat
he ons die voer mocht
werpe. **M**er niet en
vint in deen dat wi on
verwijnē. **W**ie sal on
se heer xpo weder set
te dat loen daer hi ons

mede gecost heuet. op
dat hi ons mit he mo
cht brenge. **T**ot welke
sacrament dyns soens
ons loens dyn dienst
wijf oer siel gebonde
heuet. mitte hande d'
vaster geloue. **O**heue
here niemant en moet
se affchoere van diere
beschermenis. noch
leme noch drackē. en
moet sich oerre onder
winde mit machte of
mit lage. **D**e moet lie
ue here mit oere man
in brede ruste. **D**oer
ween en na ween dat
se anders genē man be
kent of getruwet en
heuet. en de se gediēt
heeft. en heuet dy vru
cht gebracht wt lydsa
heit. **A**lso dat sy oec he
dy wan. en in geesten
he o heer myne brued'
diē soen mynen heer
xpo. de ic diene mit h
ten mit stemē en mit
schrifte. **E**n wilt inge

1234
562
894011
1213
1415
1617
1819
2021
22

uen alle de deuote pries-
tere dat se wille geden-
ke tot dine altare dyns
dienstwyfs Monica my
re lieuer moder. En pa-
tricio oers mans myns
lieue vaders. vermits
welcs vleisch du my in
dit leue hebste gewone
en ingeleit. En dat se
mit guder tierente be-
ger te gedencke mynre
alders onder dy den
vader en der moeder
hegiger kerke. en my
re begerte inde hemel
schen Iherlm. Daer
die pelgrimaedse dgs
volcs na vsuchtet. van
den wtganc dyns ker-
kers totte wederkiet.
Op dat. dat se ynt-
lest van my begert he-
uet. dat oer dat auer-
ulodehich moget wer-
de gegeue. Inde ge-
bede voelre mensche
vnuids mynre belyn-
ge. en vnuids de dat
ic begere en bidde.

Wo dat he weder to-
sue lande toech mit
syn geselle na sijne
moder doet. Xlviij ca

Male der
doet syn
re goddies
tiger mo-
der so toech Augusti
nus mit ene groten
geselschap goddiens
tiger brueder weder
in Affrica op syn eige
erfnisse. Ader niet
lange en wasset syn.
want he verlostet
en gafte de arme lan-
ge voer sijne bekie-
tinge was hi alsoe
edel van herte dat
he niet meer dan
een eerlich hemmen
come en begerden.
van tijclike dingen.
Ader nu en begerde
he niet dan nauwe
noettruft en alle
tijclike eer vsmade
de he. En hi schyn
mede die stede dar

men hē sonderlinge
eer of vordel boet. en
we wemich dat hi had
de het docht hem te
voel. en want hi gode
gewyne sacht in alle
sackē. **S**oe en wast
hē niet genoech dat
hi hē seluē tot gade
schictē mit allet dat
hi vermocht. mer oec
mede alle die geen die
he kende. die toech he
vhtelickē darr toe. en
sunderlinge syn vrin
de en syn huisgenotē.
Als nu mit schriften.
en als nu mit vuerig
sprakē. en bauen al
mit synre engelscher
wanderinge. en mit
sinē ymigen gebede.
darr om so was syn
wanderinge te mael
engels. **E**n ous heue
here die suet hē oec
af allet darr syn na
tuer yet op mocht rus
tē. **D**at hi oec niet al
leen hydsamhē en leet.

68
mer oec danchbarhick
ontfienck na der rede.
al wart syn natuer
darr alte swarhick in
bedruct. **W**ant niet
alleen en onthaelde
hi hē syn goddienstige
helige moder. der he
niet mede te lande en
mocht brenge. mer
moest se butē lants in
pelgrimaedsen laten.
Der hi en hadde niet
lange to lande geweest
dat kint. **I**deo datus
en vuer oec na totten
lande der leuender.
darr die goddienstige
moder anonim voer
was geuaerē. en darr
also grote rouwe om
hadde gedreue. **V**an
welkē kinde **Augusti**
nus aldus self seget
Dat dat kint alse
subtyl en vnuftich van
synne was dat hi hem
des verschictē mit gro
ten verwonderē. soe
dattet grote vnoemde

meisters ontbraken
solde hebbē. Also hoge
subtyl dingen onder
uant he inden kinde.
soe dat hi hē toutsien
plach. als hi hē als de
diepe questien vrage
dē. En seide tot hem
datter geschrouē steet.
En suect geen merre
dingē dan du en biest.
So dat hi hē ontfach
en en doerst niet soe
voel vrage als hi ger
ne hes gedaen. En
oec om dat hi wael
sach dat Augustynus
syn vader beide nach
en dach becomert was
en vōnledicht in sine
gebede. en in orber
liche schriftē en lery
gen. ¶ Op een tyt do
merctē Adesdatus
dat kint dat syn vad
wat lediger was dā
he gewoenlick plach
toe syn. Do gruck he
tot hē en spraech hē
aldus an. En want ic

sie dat gy nu wat rust
tich sijt soe beger ic
van u dat gi my wilt
antwordē op die dy
gen dā ic u om kin
ge die my bewegen.
en als ic vmode met
onbehoerliche en is.
Ducwile solde ic u
gerne wat vragen.
mer ic en weet niet
mit wat griexscher
sententiē gy my alto
beruert vmoedt. Als
wy dā in verbadē
werdē te sueke te die
dingē die haue ons
syn. Om wat saekē
als ic vander sielen
vrage al en hyn ic
niet werdich dat ic
dingē hoer die haue
ons syn. so sal ic licht
werdich werdē te ho
rē. wat dat wy sel
syn. Doe antworde
Augustynus en seide
Die dingē die du vā
der sielē begerst toe
wete. vstelle nu corte

licken. Isodatus. ic
 salt doen want se sijn
 mit langer betrachti
 ge bereit. Dar om
 vrage ic tenersten.
 wen is die siel hoeda
 nich is se. en wo groet
 is die siel. en waar o
 is se de licham gege
 ue. en moe dat se wot
 als se totte licham
 comt. en woese wort
 als se vande licham
 scheidt. Augustinus.
 Alstu vrages. ween
 dat die siel is so wer
 de ic gedwongē twe
 dingē te vstaen. wat
 als wij sege. wen is
 dese mensche. Dats
 als wij begerē te we
 te van wat lande dē
 he is. Of een ander.
Ist dat wij vrage. wee
 dat he is. dat is van
 wat elemente. ende
 wat dingē sij esae
 sijn. Wat wiltu nu

van dese twee weten
 alstu vander sielen
 vragest. Mer wiltu
 dan oer konincryck
 weten of oer vader
 lant. wen si herwert
 gecome is. Of bege
 vestu oer substantie
 te weten. Isodatus
 spracet. Seker ic wot
 tet beide gerne. mer
 wat dat myn is et
 mits is te weten dat
 beuele ic in uwen on
 der scheide. Augustijn.
Je geloene dat god is
 een sonderlinge won
 ge of een vaderlant.
 daer die siel wt afge
 come is. oer substantie
 en mach ick dy niet
 noeme. want ic se niet
 en vmoede te wesen
 wt dese gewoenlike
 dingē der natueren.
 die wi mit lichamlike
 synne begripe. noch
 witter erde noch witter

lucht. noch witte water
noch witten muer. **W**t
dese en wort die siele
niet te saemen gesat.
mer als recht oft u my
vragest. wt wat dinge
steet dese hoem tsaeme.
Ic solde dy antwor den.
wt dese mer bekende
elemente. **M**er wat
wolstu dan voert vra
ge. waer wt et water
en lucht en erde te sae
me staen so en vinde
ics niet. als ic thants
seide. **M**er vraget me
my waar af die mēsche
steet. soe mach ick ant
worde wt hūe en wt
siele. **E**n vragestu noch
na dē lichām soe lope
ic weder totten mer
elemente. **M**er vrages
tu na der siele dat en
hebie anders niet da
oftu my vrages. ween
is die erde. **A**do dat id.
Dat en verstaet ic niet

wael dat gy segt dat
sy een eige substantie
heeft. van god gemaec
ket. **A**ugustinus. **A**ls
voel als ict niet my
saekē en mach die er
de van god gemaect
te wese. mer wt wat
andere hūmate sy te
saeme steet dat en
mach ic dy niet segge.
Die erde is een sym
pel lichām. en inden
selue dat se erde is.
dair om so wort se ge
seget een element.
Alle dese deser licha
me die werde witten
mer elemente. dair
en is dese symme niet
tege dat wi sege dat
die siele van gode ge
maket is en oer pper
natuer heeft. en dese
natuer heeft god sel
ue gemaect. **A**ls die
natuer des muers. d
lucht. der erde en dē

70
waeter 6. Dan alle din
ge te saemē gesat wer
de. Deo datus. In
heb ict ontfange wen
dat die siele is. en dat
is wt god. dat ic stede
lick by my self betrach
tē sal. en ist dat my
dair yet meer af bewe
get dat sal ic dyna bet
trage. mer segt my
woedamich dat die sie
le is. Augustyn. My
dunct dat se god gelijc
is werde ic niet bedra
ge du en meynste die
mensche like siel. Deo
datus. dat self ist dat
ic begere dattu my dat
beduuts. in Wat manie
rē dat die siel god ghe
lijc is en wi doch geloe
uē god ewich te wesen
en van niemant gema
ket als gy voer hebt ge
setet. Augustyn. Wat
vermoetstu dattet god
swaer meer dat hi hē

wat gelijck maecten.
dat gy oec siet dattet
ons verlenet is in soe
voel beldeker dingē
en mēnigehande. Deo
datus. Mer wy makē
vgenclicke dingē of sterf
like dingē. mer god he
uet die siel onsterflike
gemaect. als ic meyn
v en dunct dan anders.
Aug. Dan om dan wol
tu sulke dingē vanden
mensche mogē gedaen
te werde als god duet
of gedaen heuet. Deo
datus. Des en setge ich
niet mer soe als god
onsterflick is so heeft
he oec wat onsterflics
gemaect tot sijner ge
likenisse. Doe als wy
dan onsterflick ge
maect sijn dat wy dan
tot onser gelikenisse
maecte solde oec onsterf
lick sijn. Aug. Du solte
te recht setge mochtstu

dat in een tafel malen
dat in dy onsterflic is.
mer nu en mogestu an
ders niet male dan die
gelikenisse dijns lichams
die in di sterflic is. **A**
Desodatus. woe byn ic dā
god gelyck als ic geen
ousterflike dinge mae
ke en mach als hi duet.
Aug. Doe als dat belde
dijns lichams dat niet
en vmach dan dyn lich
am vmach. so en ist oec
niet te verwonderē dat
die siel alsulke macht
niet en heuet. Als die
geen na wolcs gelycke
nisse dat se is gemaect.
Desodatus. dat is my
oec nu genoeg. nu bid
ic voert. segt my woe
groet dat die siel is. **Aug.**
In wat maniere dattu
vragest woe groet dat
die siele is en vstaen ick
niet. wer dattu vragē
wo groet dat oer spaciū.

in lanchheit en broetheit
is of van wat machten
en crachte dat se is. **Hi**
plegē te vragē wo groet
dat die ruese **Cracles**
was. dat is woe mē
gē voet dat he lanch
was. en oec plegē my
te vragē van wo groter
crachte en machte dat
hi was. wat wiltu na
desē twee wete. **Des**
datus. Alle beide begi
ic te wete vander siele.
Aug. Want men dat
voet seget is vander siele
niet sege en mach no
ch te mael vstaen wer
de vander siele. **Want**
in geenre maniere en
is die siel te vmoeden
lanc of breed of licha
like cracht te hebben.
want dese dingen syn
lichamlich. **Dar** om so
wort wael gebadē in
den gothicke dingen.
dat sde wie dat hē self

wil weder gegeue wer
de gade. also als hi vā
gade gemaect is. Dats
gelyck god. dat die alle
lichamlike dinge vsmāe
sal. Dat is dat hi der
werlt vsaekē sal die
wij sien dat lichamlick
is. Want anders en is
der siele geen venigin
ge of geen vswoeninge
tot oere schepper. Om
wat saekē ic dy oech
niet antworde en ma
ch tot deser vragē en
onder suekinge moe
groet dat die siele is.
Mer ic mach dy afre
miere. dat se noch groet.
noch lanc. noch smael.
noch breet. en is. Ende
want om dat ic dat ver
moede sal ic dy guede
rede geue. ist dattet dy
genueget of behaegēt.
Ideodatus. dat behae
get my te mael wael.
en ic verwachtē beger
hke. want my dunct

ist dat die siel van geen
sulker dinge en is. dat se
dan oec hy na niet en is.
Aug. Ten wste of et dy
guet dunct. so wil ic dy
sdunge dinge toene die
du niet setge en mogest
dat se niet en syn. dan
nochtant geen spacen
in vnde en mach alstu
inder siele suekest dat
di dan om sal duncke
die siel niet wese. Want
tu dan geen lengede of
des gelycke wat in en
vints. mer so voel toe
duerbartre en werdig
is te rekenē als se der
gelycke niet en heuet.
Ideodaty. Gebrinct wat
ordenancie of maniere
dattu wilt ic hy bereit
te hoere en te lere. **Aug.**
Du doets te recht. mer
ic wil dattu my vragē
ste antwoerts. ic mocht
dy hy auentuerē wat vli
tīgē te lere dattu mael
wostes. Ic meyne dattu

niet en twiuelst dese bo
me en is vmeres wat.
Deodaty. wie solde dan
an twiuele. **August.** En
twiuelstu niet dat recht
inrichheit beter is dan
dese boem. **Deodatus.**
dit is een but dinge die
lachen weert is. dan
en is geen gelijkemisse.
Aug. Vermeke doestu
mit my. mer meret an.
dese boem is voel arger
te achte dan rechtinrich
heit. en ten dunct dy
geen gelijkemisse mit al
le wese. en dat hant dat
tu hebste behiet niet te
wese. behaget dy dat
in gelooue solde recht
inrichheit niet te wese.
Deodaty. wie solde also
onsprich wese die dat
gelooue solde. **August.**
Du seggest mael. mer
licht dese boem duncty
wat wese. want se lange
is na sere maniere en
starck. mer als die dinge

ontage were. datse da
niet wese en solde. **Deo
datus.** Ja so dunct my.
Aug. wat duncty dan
rechtinrichheit wesen.
die du behiet hebste niet.
mer wat te wesen en
voel gotliker en beter.
Deodaty. In geenre
maniere en dunct se
my lanck of breed wese
of yet sulcs wat dat my
dunkende te gemoete
come mach. **Aug.** En
is dan rechtinrichheit
niet sulker dinge en
nochtant is sy. **War
om duncty dan die siel
dan niet wese sy en heb
die forme sulker din
ge als lengde of breide
Deodatus.** duet nu
als gy wilt. hier wt en
dunct my niet die siel
wese om wat se noch
lanck noch breed en is.
mer of dat warachte
lich soe is. dat en is noch
niet van gesacht. **Et**

mach wael wese dat
 voel dinge groot te re
 kenē sijn die deser dinge
 derue. **A**er witter
 maniere en vermode
 ic niet te recht te geloe
 uē die siel soe te wese.
Aug. Ic weet dat ons
 dit noch ansteet tout
 knoppe en di dit voert
 te bedude als ic gelaest
 heb. **A**er waerlick ge
 sprake. wanttet een al
 te subtyle dinc is. en
 et suet vere and oge
 des herte dan die me
 schelike gewoent is ge
 went. inde werke des
 dagehische leuens. **I**c
 vmaene di dattu dage
 lie en gern wanderste
 dar ic dy dencke te lei
 de. en dattu daer in
 niet vmoet en werde.
 ofte swarlike en vdrue
 gest om de orberlike
 omgange. oft u wat lae
 ter comest dar du be
 gerst te wesen. **A**er
 ten wste wraege ich van

dy oft u di niet vmoder
 enich licham te wesen.
 dat na sijne maniere
 niet en heeft. lanchheit.
 en breedheit. hocheit.
Adeodatus. Ic en vstne
 niet wat hocheit dattu
 meynst. **A**ug. Die ho
 cheit seg ic dar hy men
 die ingewade des lich
 ams hy denct of gewoelt
 werde. hy wil ic dattu
 my dine synne toenste.
Adeodatus. Ic en tnuel
 dar niet an dat die li
 chamē al deser dinge
 niet derue moge. **A**ug.
 wat ist dan dattu moe
 gest dencke dese drie
 niet te wese anders da
 inde licham. **A**deodatus.
 Ic en vstne niet. woe se
 ergens anders mochte
 wese. **A**ug. Dar om en
 vstnestu ~~niet~~ dan die siel
 anders niet te wese dan
 die licham. **A**deodatus.
 behen wy dat die wynt
 licham is so en kan icks
 niet vsaekē dat wy die

siel licham dunct wesen.
Want sulcs wat denck
ic se te wesen. **Aug.** Segt
my of die wynt dan du
af segest oft u yet geuo
lest of die wynt enge
lancheit of breetheit of
hocheit heuet na dinen
geuoelē. **En** dan sollē
wi sien of yets wat sulcs
die siel is. **En** dat wi da
in sulker maniere mogē
onderuynde woe groet
die siel is. **Adeodatus.**
woe mochtme yets wat
vinde. dat langer bred
of hoger is dā die licht.
Aug. vmoedstu dy siel
oec ergent te wese dan
in dine licham. **Adeodatus.**
dat en vmoede ic ner
gent anders. **Aug.** Du
meynst dat se dat licha
van hyne geuoelt als
een vat. en van buten
als een tente. **Adeodatus.**
dat geuoelt ic wat en
weer se van hyne niet.
so en hedde wy niet leue
dichs in onse licham. **En**

en weer se van buten
niet so en soldē wy niet
prekels in onse vellege
uoelē. **Aug.** wat suet
stu dan meer wy groet
dat die siel is. **Alst** se
also groet sieft als die
spacie dyus lichams
reike. **Adeodatus.** leert
dat die rede so en sueke
ic niet vorder. **August.**
Du duest recht dattu
niet meer sueke en wil
lest dan die rede en leet
mer en dunct dit niet
een alte vaste rede we
se. **Adeodatus.** Als ich
anders geen en vinde
so dunct et my op shure
stede sal ic noch vinge
dat my alte seer heme
get. **Of** oec dese figue
re die selue bliuet als
se vande licham scheid.
want dat heb ic int lest
mijne vragen gesat.
Mer want ic doe ich
vander siele vragede
so ducht my dattet tot
ter groetheit hoerden

en dat en vmoede ick
oec niet op dese stat
noer hy te gaen. Aug.
dat en vmoetstu oec
niet outemelken. Ick
bidde segt my oft dy
die memorie yet duet
een ydel name wesen.

Adesodatus. wen solde
dat dunke moge. Aug.

wer dunct dat die me
morie der siele of de
licham to hoert. Ades
datus. dan an te truu
len weer een spottelick
duick. want wat solde
een doet licham denke
moge of vstaen. Aug.

hebstu enige gedencke
nisse der stat van mey
lane. Adesodatus. seer
mael gedenct my derf.

Aug. dan om dan wa
du oerre gedencst denc
stu dan oec mael woda
nich en wo groet dat
se is. Adesodatus. slechte
dat denck ic alle mael.
want ic niet verffes
noch heeltres en heb. Aug.
dan om wanttu die

stat nu mit dmen ogen
niet en siest. so siebstu
die mitte gemode. Ades
datus. Ja dat is alsoe.
Aug. Ic vmoede dattu
oec mael denckte wat
groter spacie der erde
dat se nu van ons is. Ades
datus. dat denc ick alle
mael. Aug. Sietstu mit
te gemoeede die spaci
tussche den stede. Ades
datus. Ic sieet also te mael
mitte gemode. August.
want dyn siel daer is.
en hyr dan dyn licham
is. also als di die reden
voer bewese heuet. dat
oer die siel niet en trect
banc des lichams groet
heit. want af geschriedet
dat se al die dinge siet.
Adesodatus. Ic vmoede
dat se dat vmits der
memorie siet. en niet
dat se dan tegenwor dich
is. Aug. dan om wer
de die belde inder me
morien outhalde. Ades
datus. also geuele ick
oec. mer watme dan

des en weet ic niet. Aug.
Ic wil dattu een wenich
andachtelike bedencke
woe groet en woe voel
dinge die memorie ont
helt. Welke memorie
sekerlic in der siele ont
halde wort. wat is dan
oer gront. en wie is oer
schat. of wie so mocht
oer geheel menichual
dicheit begripe. noch
tant dattij hir te noere
dochte dat se also groet
meer als dat licham.
Adesdatus. Ic en vinde
oec niet dat ic antwor
de mach. noch ick en
mach oec des niet ge
noech wt spreke. woe
seer dat my dese dinge
bewege. en belach my
self dat ic also gecom
ge der voester rede con
sentierde. dat ic witter
maniere des lichams
emde wolde we groet
die siel meer. Augustij.
Dunct se di oec mi iets
wat wese als die wynt
is. Adesdatus. Geens

gins en dunct my dat.
Aug. danc om of ict
beters is dan tegeloe
ue als ic voersecht
had. noch lanch noch
breet te wese. also alstu
my vander rechtin
dicheit geconsentiert
hebst. Aldus maecte
Augustij een gans
heel boeck mit Ades
datus sine sden vanden
siele dat hir te lange
te schriue is. en oec te
swaer. en voel mensche
niet alleen de onge
leerde. mer de geleer
de onbegripe. en
alte voel groter aebel
heit en scharper sub
tylheit beuant. Augus
tij in de ionge dat
he danc seer van ver
wonderde mit ontfie
als voerseget is.
Op een ander tyt
antworde hij oec au
gustij sine vader
in een boeck dat sy
te saeme gemaket
hadden en hiet. Deui

gro. Welcs teem is
dat die mensche te v
geefs van bute leert.
als god van hyne niet
en leert. Doe he Aug
ustynus voel geuwa
get had en geleert.
Adesdatus seide aldus
Ic heb nu vstrae vnuide
vermaeninge uwer
woerde dat me mitte
woerde anders niet
en duet. dan dat die
mensche dar mede v
maent wort dat hi
leert. mer of die din
ge dieme leer waardij
telick gesecht werde.
dat die geen dat alle
leerde die he vmaen
de. Inwendelick van
hyne te wonen. doe
me van bute spraec.
vnuide wes gunstelik
hulpe ic he self die
inwendelick woent
also voel te vuerich
licker myne sal. als
ic te vromer en toe

meer voertgaende
byn inder leringhen.
Nochtant der reden
die gy gebruiet hebt.
dar heb ic alre meest
gracie in vunde. wat
al dingē die ic bereit
was tegens te seggen.
die heuet se onthom
mert en ontbonden.
En niet en is van v
achter gelate dat my
twiuel maecte. en dat
heimelic orakel of ge
sicht van hyne heuet
my van alle alsoe ge
antwort als gi my dat
mitte woerde geconfor
miert hebt. Sanctus
Augustinus vrageden
op een tijt synen soen
Adesdatus. welck die
meeste vrede weer die
die mensche hebn mo
chte inder tijt. In ant
worde dat weer een
puer luttel consciencie
wael geredent. Aug.
Ween comt die puer

lutter consciencie. Adedatus. van nauwer hueden
der sonde. Augustynus.
Ween comt die nauwe
huede der sonde. Adedatus
wt eenre heilighe
wortelē. Aug. ween co
met die heilige wortel.
Adedatus. witter goetli
mynen. Aug. ween comt
die goetlike myne. Adedatus
vander gracie
godes. Aug. ween comt
die gracie godes. Adedatus.
van mynheit des
gebedes. Augustyn secht in synen
briech boeke van desen
kinde. O lieue here woe
geringe haelsu dat kint
van myds deser sterflike
dinge na der doet synre
older moder. en ick be
denck hē alsge voel to se
kerre te wese als wy ge
nē mensche by hē en lie
ten wesen die syn euen
alder was. en hieldene
mit ons in dynre gra
cie op te voede. Mer

lieue here dat wy dat
dede dat was dyn gra
cie en genade en met
die onse. Ic en hadde
niet an den kinde van
sinde. Van sinē lieue
vriend en geselle nebr

N Exo xliij c
brius syn so
der lange lieue vriend
woende een wijltys
van Augustynus nasy
re dope by syn moder
want hē die alte node
ontbere wolde. Mer
he mocht dat quellich
verdmegē en hed om
alte gerne weder by hē
gehat dat he mit hem
hedde gewoent. mer
hi en mochtet niet ver
krigē. Want hē syn
moder en syn ander
niet ontbere en moch
ten. En nu hier wy dan
al dē dach te trecken
auer wech dat en ver
mocht he niet wael.
Dat schreef hi hē guet
lick weder woe he dat

met en vermochte. en
oec schreef hi hē twes-
telickē in aldusdane
woerde. Augustyne.
Rebridus. Saluut
indē heer. Al ist dat
gij sijt een bekennē-
myns gemoedes ende
myns synes. Nochtāt
en weetty hy auentue-
ren niet woe gerne
dat ic uwer tegenwor-
dicheit gebrukē solde.
Die heer salt licht
noch enige tijt voegē
en die grote waldant
verlenē. Ic heb dijn
alre rechste epistel ge-
lese dā gij in van
uwer enicheit bedā-
get. en dat afwesen
uwer gesellick vrin-
de mit welkē v dat
leuē alre suetste en
genuuechlicste weer.
mer wat mach ic v
anders seggē. dan
dat ic dā niet an
en twiuel gien doet

et doch vltelike. Dat
is dit vergadert di sel
uē tot dīnē ynwendige
mensche in dīnen ge-
moede. en oprichtet
dat in gade also voel
alstu moegest. en dā
suldy ons oec sekerre
hebbē niet vīnds licha-
lickē lichām. mer ver-
mids sulker gedencke-
nisse daer du in ver-
staets vīnds der stede
ons niet waerachtelic-
ken versacment te we-
sen. Dā he meynt
dat ons die gotlicke
myne meer en bet by
een voegēt. dan die
stede van butē. Dā
schreef hē Augustino
voert op sijn vragē die
te mael subtyl was.
Alte duck plach hē Re-
bridio epistele to sen-
dē. om antwort tout-
fingē van geestelike
diepē vragē. Dā
hi hē al weder op toe

antworde plach mit gā
ser mynen. **O**p een
gader tyt schreef hem
Rebridius dat hē docht
dat hys niet genoeg
en bearbeide dat he
mit hē wonen mochte.
Daer hē Augustynus
aldus op antworde.
onder andere woerde.
Wij lesent in uwe scif
ten als woe gy ons be
straeft dat wy ver su
me dat toe te ruden
dat wi tsaeme comen
mochte te wonē. dat
weer sūde en perike
les en weer dat niet
tegens die waerheit.
Ame Rebridiu ick
bys te mael onseker
wat ic mittij doen sal
en sal men niet een alte
gemekelickē voere totti
sendē. of sal mē dy bet
een basterna senden
Ite basterna comt vā
sternere dat is spreie.
want het is een voere

die men mit sachten
cledere bespreit ofte
mit sachte gewade so
datter een sieck men
sche gemekelicken op
mach en twe mensce
die ardent voert dā
mochstu dan onderli
ken op ^{lige} geuoert
werde. **E**n onse Lucia
mus is dat een tyme
meister af. **M**er ick
bedenck dat dyn mod
die dyn afwesē niet
verdrage en kan als
tu gesont bist. wo voel
te myn solde sijt dan
moge liden alstu arm
en teder bist. **O**f solde
ic self tottij comē mer
die mit my sijn die en
moge niet alle mit my
comē. en ic en vmode
my dat niet georloft
te wese dat ic die solde
latē mogē. **D**u moe
gest wael by dyns sel
ues siel suetelic wonē
dat oec om gearbeit

wort dattet dese die
by my syn oec vmochte
te doen. Ofte wilstu
dat ic vaeke totti come.
en my mit he weer. en
na mittij. Het en is
geen cort wech en oec
meniger leide onlede on
der wege tontfangen
dat en dient my niet
totter heger der ruste
der ledicheit te come.
Dair toe soe geet oech
die crancheit myns li
chams vmits welken
alstu wael wetes ick
niet en vmacht te doen.
al dat ic wael wil ten
weer saeke dat ick op
hielt te wile dat ic ver
mochte. Inder seluer
epistele schreef hi oec
tot Hebridiu seggende.
Ic spreke tottij niet tot
ene ygelicke. mer totti
wes wege in dat ouer
ste hie haue is als ick
wael bekend heb. En
hebstu dat niet ducni

le onderuonde en ghe
smaect woe rustelic en
suetelick dat hi leuet.
wes gemoeede deser ert
scher dingē en der lich
amliker mynē gestorue
is. Dese getruwe kers
ten man en lieue vrint
godes en syns knechte
Augustijus die guede
Hebridiu sterf oec
cortelicke en vint tot
gade. In welcs ouer
ganck seē Augustinus
inde negenden boeke
synre biechte aldus se
get. Inde schoet abra
hams daer leuet myne
Hebride myn suete
vriend. O heer dyn v
crege soen leuet al dair
mittij. Daer leeft he
seker daer he my enen
mensche die des niet
onderuonde en hadde
als he waerhick duet.
alte duck en voel nae
plach te vinge. Du te
hants en set he syn ore

niet an mynen mont.
Aer o heer myn god
he settet sine geestelic
ke mont tot dinre fon
teine en drinct dar
nu die hemelsche sma
kende wysheit na al
sijne beger te altoes
sachich. **I**c en imode he
nochtant als dronke
niet te werde dat he
mijne vet moge ver
geten. **W**anttu o suete
here den he indrinct
oec seluet onser niet
en vergeets mer altoes
onser gedechlich sijts.
Van sijne groter danc
barheit dat he ons lie
ue here had bekiert.

O He gro **Alig cap**
te inuerige danc
barheit die helige leer
re **Augustijn** onsen lie
ue heer inwendelike
in sijne siele gaf van
sijne bekieringe. dat
machmen eens deels
merke tetter synen

woerde die hi tot god
sprict. **I**nde negende
boeke sijne biechten
aldus seggende. **O** lie
ue here ic heb dy be
kant. wanttu bist my
god. **I**c hebdi bekant
alleen god te wese le
uendich en warach
tich. en **I**h in xpm den
du hebst gesant. **A**er
leider et was een tyt
dat ic dy oec niet en
kende. en wee der tyt
dar ic dy niet in en
kende. wee der blin
theit mijns herte dat
ic dy niet en sach. wee
der doefheit dat ic di
niet en hoerde. **O** my
licht du hebst my ver
lichtet. en ic hebdi ge
sien en ic hebdi genyt.
Beker hick niemant
en mynt di die di niet
en siet. **E**n niemant
en siet di die dy niet
en mynet. **A**er och
my lieue here wo laet

heb ic di gemynt. **O**
ouerste schoenheit wo
laete heb ic dy bekend
en gemynt. **W**ee der
tijt dair in ic dy niet
en kende noch en myn
de. **I**ndē seluen boeck
sprict he noch alte my
neutliche tot god. **O**
heer wie is dyns ghe
lijck indē gode. wie is
god alstu bist. **D**u bist
groet en groetmaken
de in heilicheit ontsich
telick en laelic. doen
de wonderlike dinge.
Och woe laete heb ictij
bekant. **O** warachtige
licht. **M**er dair was
een grote doncker wol
ke voer die ogē mynre
ydelheit gesat soe dat
ic dy niet sien en mocht
die claer sonne d'recht
uirdicheit en dat clare
licht der waarheit. **I**c
sonder duistermissē
wart gementelt in my

nē duistermissē want
ic dat licht niet en kē
den. **E**n wie heuet my
in dair wtgebracht
dair ic arme blinde
man sat inder duister
missē en in schemeder
doet. **W**ie wasset die
my by der hant naem
om my wt te leidē en
wie is myn verlichter.
Ic en soch hē oec niet.
mer he socht my. **I**c en
anriep hē niet. mer hi
anriep my. wie is dese
die my alle dit gedae
heuet. **D**an du **O** heer
mijn god ontferm her
tich en genadich vader
der ontfermherticheit.
en god alles troestes die
ons troestet in al onse
druck. **D**u myn heilige
god dē ic bekie mit alle
mynē hertē en danba
lick lof doe dīnē heilige
name. **D**u inlydes
van bauē mit groter

stemmen. **I**n dat inwendige ore mijns herten en seide. **F**iat lux. Het werde een licht. en een ghe-licht clam neder ende die duister wolke die mijn oge bedect hadde die vsmelte. **I**ck op hief mijn oge en sach dijn licht en ic bekende dijn steme en seide. **W**aerlike he du bist mijn god. en du hebst mij wtgeleit vanden scheem der doet. ende hebst mij getope in dijn wonderlike licht. en sich heer ic sie di. **O** hee alte grote danckbarlike lof moetty dair vā wese. **O** mijn god ick danck en laue di mine verlichter. **I**c byn alte saeme gekiert totti. en ic heb mijn duisternisse gesien dair ic in was. en de duistere afgrōt dair ic in lach. **E**n ick

vschricten en outfach mij en seide tot my. wee wee myne duisternisse dair ic in gelege heb. **W**ee wee myne blintheit dair ic dat licht des hemels niet in sien en mocht. wee der voerledenne onwetenheit dair ic di niet in en bekenden. woe laete heb ic di bekant. **O** alde warh du waerst in de licht en ic was in der duisternisse en ic en kende di niet. want bute di en mocht ic niet vlicht werde. het en is oec geen licht bute di. **I**n de negenden boeke sijne knechte sprict hi alte suetelic totte heer. in groter danckbarheit seggede. **H**eer want ick dijn knecht byn. **I**ck byn vmer s dijn knecht

en een soen dynre der
ne. du hebst myn ban
de geschoert. ic sal dy
sacrafiere die offer ha
de dyns laues. **O** sue
te here myn hert moet
di laue. en al myn be
ue en al myn crachte
moete di benedie en
lauē en sege. **O** hee
wie is dyns gelijck.
Antwort my heer en
segt tot mynre siele.
Io hyt dyn heil dyn sa
lichgeuer en wilt niet
ontsien. **O** myn lieue
here wo haestelicken
wart my dat suete en
licht te der uē die sue
ticheit van mynē vor
ledenē leue en vā my
nē loegenē die my ont
sichtelick warē te late.
en dat ic die nu late
mocht dat is my blyt
schap. wanttu **O** wa
nichtige en alre hoech
ste sueticheit wt worp

ste die. en du gingest
weder in voer hē du
die dan suet bist ba
uē alle weelde. mer
niet den vleische en de
bloede. **E**n daerre bist
dan alle lichte. mer in
wendiger dan alle ver
borgē dingē. **H**oge ba
uē alle eer en hocheit
deser werlt. mer niet
de hoge in hē self. **O**
heer wāneer solde ick
tijts genoeg hebbe mo
gē. dat ic bedencken
mocht al dyn grote mē
nichuoldige waeldade
tot ons werts. **E**n sun
derlinge inder tijt doe
my tot meerre dingen
genectē. want myn
duisternisse alte groet
warē dan ic in lach.
En als dat myn gedec
nisse weder auerhaelt
dat wort my genuech
lickē en suet dat ic dat
behen mach mit wat

inwendiger prekelin
ge du my prekelst en
temde. En woe dattu
my slecht makedes inde
berge der oetmodich
die hoeuele myne ge
dachte en woe dattu
my die krumme kamesti
ge dingē slecht ende
recht maecte. En die
scharpe dingē gesach
tet. *¶ Dit woe groter
vueriger ymicheit dat
he die psalmē las. xliij*

O hee wat *cap*
stemē gaf ick
wt doe ic lass
dauid psalmē die ge
trouwe lauelike sange
dijne laue. die gelude
der goddiensticheidē
die wtsloete dē opdm
dende geest. O heer
mit wat vlāmen ont
stach doe mijn hert tot
ty en in dy. Och of ick
dat al dē ontynck der
werlt vtellen mocht

wattet is dat me auer
al die werlt inde ker
ke singet di te lauen.
¶ Non est qui se abscondat.
Want ten is niemant
die hē verbergemach
van synre heitē. En O
heer doe ic las dē vr
dē psalm. *¶ Cu i vocare*
O god mijn rechtur
dicheit doe ick inwen
delicke anriep vhoers
tu my. en du hebst my
gebreit of gewidet in
der droefnisse. Ont
fermt v myns en ver
hoert myn gebet. dat
v schricte ic al ont sien
de. en verheite alle ha
pende. en ic verrou
de my O vader in di
re ontfermherticheit.
En dit gūck al mede
doer mynē oge in ouer
ulodicheit der tranen.
O here als dyn gude
geest tot ons is ghe
kieret en ons to seget.

Hi sonē der mensce
woe lange suldi van
swarē hertē sijn. want
om mynt gi ydelheit
en suect loegē. Want
ic heb vewarē ydelheit
gemynt en loegen ge
socht. En du here had
dest thant dāne heli
gē groet gemaect en
hadst hē verweert van
der doet. En hē gesat
tot dijner rechter hāt
daer he af sendē solde
dine belaeftē den he
lige troester dē geest
der warheit. en ic en
wostes niet. En hi had
dē gesant en he was
groet gemaect. En hi
was vrese vand' doet
en opgeclōmē totten
hemel. En die geest
en was voer niet gege
uē. want ihē en was
doe oec noch niet glo
rificiert. Die pphēet
riep woe lange suldi
van swarē hertē sijn.

want om mynt gi ydel
heit en suect loegē. En
weet nu dat die here sijn
nē heligē groet gemaect
heeft. Die geest roept
dat hi wept. et satote.
en weet en ic en wostē
niet. Mer ic had also
lange ydelheit gesocht
en loegē gemynt. Dar
om hoer de ict. en doe
ict hoerde doe beuede
al mijn bynenstē tsame.
Want ic dacht dattet
tot alsulke menschen
gesprake was als ich
geweest hadde. Want
ic hadde die ydelheit
en die loegē voer die
warheit gemynt. en
dat was vners ydelh
en loegē. En ic vscric
tē in my self. wāt ster
kehck ludent my van
bynen in grote rouwe
mijns wederdenkens.
Och of sijt alle gehoert
hadde die tot noch toe
ydelheit en loegen ge

socht en gemynt hebbē.
Se solden licht verstoer
der hebbē gecomde en
soldē dat quade wtge
spege hebbē. En du o
heer solt se vhoert heb
bē. want se riepe totti.
want he is inde wan
achtigē vleisch gestor
ue voor ons. En ic las
voert an. Tornt en en
sundicht niet. en woe
wart ic doe bewegen
o myn god. die thants
geleert had op my self
tornich te wese vā my
nē voerledene sluden.
Doe dat ic voert an
niet meer en soldē son
digē. noch myn gude
dingē en ware nu te
hants niet van butē
noch sij en wordē oec
niet gesien mitte oge
des vleischs. inde licht
der sonnē. Want die
hē van butē wille ver
blipē die vrydelē lichte
lickē en werden wtge

stort inde dingē die
men siet en die tytte
lick sijn. En se lecken
oer verbelldinge mit
hongerigē gedachte
Och of se vermoet
wordē mit honger en
seidē. Wie sal ons gu
de dingē toene. en dā
soldē wtge sege en my
pldent hoerē. Oheer
dat licht dīgus ange
sichtes is getriekent op
ons. en du hebst gege
uē blijfchap mynen
herten. Want wij en
slen dat licht niet. mer
wij met dē verlicht nā
dy. op dat wi die wyl
neer in duistermissen
ware dat wi nu licht
in dy sijn. Och of se se
gē dat ewige licht in
der ewicheit dat ick
sach. Want doe ics ge
sinaect hadde was ic
herde droevich dat
ics hē niet toene en
mocht. Of se tot my

gebracht hedde oer
herte in oere oge en sei
de. wie sal ons guede
dinge toene. Want o
heer darr so was ick op
my self torrich inwen
delick inder slaepcae
mer myns herte. darr
ic outslape en outfoet
was. darr ic mijn alt
heit dode en di die sa
crifierde. En daer
gauestu blytschap my
re herte. En ic wriep
lesende van bute en
bekennende van hyne.
Noch ic en wolde niet
inmenichuolsicht wer
de mitte ertschen din
ge als een die vslonde
is vande tythike dingē.
want ic inder ewiger
sinnelheit alle ander
ter we wyn en shie had.
En ic wriep mit gro
te rope myns herten.
Om vrede en in dat
self. O die gesecht he
uet in dat self sal ick

slapen en ruste. Wat
wie sal ons dan weder
staen. als die rede ge
schiet die darr geschre
ue steet. Die doet is in
der victorie verwone
en du bist dat self her
de seer wanttu en wer
dest niet verwandelt.
en in dy is die ruste
die allen arbeit vgete
duet. want niemant
anders en is mitty.
Wanttu en hebst geen
re andere dingē te
doen dattu niet en bist.
O heer du bist alle in
alle. en du hebst my
sonderlinge gesat in
ene hape. En o lieue
here ic las die psalme
en ic brande inwende
liche mit dinen vuer.
Noch ic en want niet
dat ic doen mocht de
doue en de doden van
welcs getal ic oec irst
was geweest. Ja een
wreet basser een ver

blint byter en blocker
was ic tegens der scrif
ten. die sueter ware ba
uē honich en honichra
te van dē hemelschen
dourwe ver suetet en
die van dīne gothickē
lichte verlichtet ware.
*Van sinte groet vuerich
en voertganc in helige*

Hier na opsat. xlv
was dese helige
man al vol uers dat
die gesontmaker in hē
ontsteke had. en na dē
helgē ewangelio wol
de he dattet solde ber
nen. En et brande seer
sterke hē in dē suete
weke die die ogē niet
en verdinstere. mer
al meer en meer vluch
te. En die vlāme sinte
heliger werke sijnre
vueriger leringe en
sueter schriftē wt spre
dē sich auer al wīde en
veere doer al die werlt.
Also dat dān groet wo

der was van sijnē hel
gen leuē en sijnre lerm
gē. Hi vertoefte sijn va
derlike en moderlike
erue en deildent sul
delick dē armē. Hi
wolde gerne in dē woef
tenie enichlic gewoet
hebbē. mer et wart
hē groetghick verbadē
mit dese vers. *Pom
bq mortuū xps ut qui*
Cristus is voer ons al
lē gestorue. op dat die
geen die nu leuē thant
hē self niet en leuen.
mer meer den genen
die voer hē is gestorue
en opuer staen. Mer
hi toech mitte sijnen
doer die wildermisse
daer he voel heliger
mensche vant die hē
volgedē. en he sette se
alte saemē in een cloes
ter. soe als hi self ver
telt. woe dat hi dat de
de mit langer en swar
te bangicheit. wande

rende doer die woeste
 me wael twe iare lanc.
 Dat cloester dair hi se
 insette stont oec inder
 woesteme. dat hi da
 tynerde mit hondert
 collē ten mynste. en
 dair leerde hi hē alle
 leue. en oec die hi me
 de hadde bracht van
 auer die zee. en den
 armē vitalus na der
 apostelē manier. Als
 alle dinge ynt gemey
 te besitte. en god ghe
 boet hē alle doer hem.
 Hir van seget he inde
 sermoen dat hi dede
 totte seluē bruedere
 aldus. Die maniere
 en oerde der heremite.
 welker leue alre clare
 ste en alre heichste is.
 dat heuet sine oer sprac
 genamē inder tyt der
 aposteliker predicacie.
 En dit sijn die volco
 mē manen den ick al
 toes angehangen heb

oec inder tyt mynre
 dwalinge. vinds den
 welkē ic oec vdiēnt heb
 verlichtet te werde. en
 der welker forme der
 heichheit oec tot my qua
 en doe en vtoech ic niet
 langer gedoept te wer
 de. En doe ic noch toe
 meplaen was begerde
 myn goddienstige mod
 dat ic weder te lande
 trecke solde. En ic beger
 de se inde bynenste der
 myne te hebbē en tsaē
 me mit deen te leuen.
 Dair om toech ic wist
 tot Simpliciaē den he
 lige man die god van
 synre yonger ioeghet ge
 dient had mit groter
 deuotie. En ic bat hē
 mit tranen en ymger
 begerte myns herten.
 dat he my somich van
 dē knechte godes wol
 de mede geue. En dat
 dede hi vaderlike en
 guder tierlick. want

he wost wael dat ic in
Affrica een cloest wol
de tyme. En so nae
ic doe mit my Anastacia
Fabianus en Seuerus.
en dan oerre noch tre
toe. En Quodui Alpiu
en Pontianu. en den
arme Vitalis Adeoda
tus. en quam mit alle
desse in Affrica nader
doet mynre goddiens
tiger moder. En ic heb
dit cloester getymert
als gy wael weet dan
wij inder enicheit syn
afgescheide vande ge
rucht der werlt. En
het behaechde god te
geue een getnel van
hondert bruedere ver
lichtende onse herten.
Niet alleen na te vol
ge die alre helichste
vaders der enicheit.
mer dat wi oec in d' eni
cheit alle dinge inden
cloester int gemeyn
besitte solde na der ma

nierē en forme der
heliger Apostele en
vmds my wolde heb
gebiede. Aldus siet
dat voel vaders hebbe
geweest voer ons die
wij na volgen sollen.
mer nochtant en heb
be se niet geleert tele
ue na der aposteliker
forme. Dan om so en
schaeme ics my niet
te segge. dat ic een be
gyne en een hoeft byn
van he alle die na d'
aposteliker forme le
ue. Vande habyt dat
santus Augustinus doe
he inder woestenen
woende mit sine monic
he droech. xlviij capittel
 Sinte au
gustinus
en syne
brueders
droegen
in der woestene een
sunderlinge habyt. dē
was dat self habyt dat

he van s^ce Ambrosius
 den heilige bisscop ont
 sienck na sijner dopen.
 Datme oec secht dat
 tet he Ambrosius an
 toech. en s^o much ande
 re sege dattet he Sim
phianus gaf. dat no
 chtant den syne niet
 en verwandelt. want
 he mochtet wael outfa
 ge hebbe van Simphi
anus en latent he van
Ambrosius antrecken
 om die bisschoplike
 macht en werdicheit.
 En hi achte cleyne af te
 legge dat habyt der
 eerlicheit dat hi te dm
 ge plach na der werdi
 cheit sijner groter kous
 te. dan men nochtant
 syus gelijk niet en vat.
 En woe dit habyt was
 dat machme inde ser
 moen merke dat hy
 totte selue bruederen
 dede vande blarenen

soen. en begint aldus.
Pax vobis. Vrede sy
 mit v alre lieffte broe
 ders. dan hi aldus in
 sprict. Broders denct
 wat dat swarte cleet
 beduyt. en die pelsen
 gordelē en die ~~affschere~~ croē
 des hoofdes. Dat swar
 te cleet dat onduer en
 lelick is. dat bat scapt
 ons vsmadenisse der
 werlt. en gedencenis
 se ons doets. Dat gor
 del beduyt bedwingin
 ge der nyere of lemdē.
 Dat afgeschare haer
 beteikent datme van
 der herte afdoen sal
 alle ertsche gedachte.
 Want die heilige Am
brosius doe he my we
 der bare hadde in xpo
 inder dopen my doe an
 toech om dat ict he bat.
 En sprac. broeders
 betrachtet hy om woe
 onbehoerlike dattet is.

dat he onder dit gees-
teliche habyt houwer die
ghiericheit en onkuis-
heit verbergen solde.
O myn lieue broeders
alre hoechlicste is ons
die oetmodicheit noet-
truffich die hier in de
ser woesteme wonen
de syn. die vermits de
swarte cleden beteiket
syn. **Oec** is ons baue
al noet die doechde d'
suuerre kuisheit. die
darr is beteikent by
der gordinge ofte be-
dwinginge onser len-
de. **En** gehorsamheit.
die darr verstaen wort
by der onderworpen-
heit. **Wij** druege oech-
stock. by welke datme
discaplyn sal verstaen.
darr wij altyt to sulle
syn willich en bereit.
Van dese selue habyt
secht hi noch inde ande-
re sermoen totte selue

bruedere. **De** cana-
nu. en begint aldus.
O broeders wij die in
den habyt ons lichams
schme te druegen die
gelycheit des cruces
xpi. wij hebbē de nae-
me der geesteliker te-
ligie. en wij druegen
dat swarte cleet der
oetmodicheit. en wij
syn omgegordet mit
pels gordelen der kuis-
heit. **Dan** om laet
ons. ons huede dat
wij niet gelijk en syn
de bemaelde graneuē
die van bute schoen
schme. en van binne
syn se vol onreinichei-
de. **Aldus** was dan
syn habyt als voers
is dat he wist droech
in der woesteme. **Als**
een zwarte kappe
mit eenre ankullen.
en mit wijde mouwe
lange auer die hande

hangende. en gegor-
det mit pelstriem. en
desen broeders gaf
hi self dese regel wst
mit synre engelscher
tegenwordicheit. **Woe**
Augst tot Ippone quam
en pster wart georde

Duert. **XLIIII**
was een helich
bisschop die valerius
hiet to Ippone die
griex was en niet wal
geleert inder latyn
scher tonge. Dese gu-
de man plach god erf-
telick te bidden dat hi
hē wolde touoegen
enē geleerde beque-
mē man inder schriftue-
re om orberlicheit
syns volcx. En in dē
seluē tīde was tot Ipo-
nē die rijke man die
alte grote beger te
had tot **Augustinu**
te hoere en te sien. v-
mids dat guede ge-

rucht synre doechde
dat hi van hē vnamē
had en outboet hem.
Docht hi dat woert
godes eens van synē
monde hoere. hi wol-
de hē kiere tot god te
dienē. Doe dat **Aug**
ustynus vnam qua
hi haestelick dair en
spraec mitte seluen
man also suetelick
godes woert. En doe
die bisschop valerius
syn toecomst vnamē
hadde. en hē gesien
en gehoert hadde soe
wart syn siel an hem
geknipt. en gaf hē
mit vaderliker my-
nen tot hē. en hi wart
wtermate blide van
her te. En bat **August**
ynus vrutelick dat
hi een wijltjts by om
bliue solde. En hi bra-
chte dair toe dat hi
hē liet priester orde

meer dat hi dede mit
groter anetuooldicheit
en oetmodicheit. en mit
voel tranen beruert. **De**
datter somich meynde
want hi also groeten
meister was dat he
dare om schreide dat hi
na sijne werdicheit
geue meerre staet an
en ginch. **En** troesten
ou spottelich en seiden
om. dat he noch meer
re dingē anstaende we
re. mer dat was veer
van sijne oetmodigen
herte. **Want** die pries
terlike staet die stont
he alsoe groet in. dat
he sich dare toe alte ou
werdich achte en mit
groter anetuooldicheit
an ginch. **Dat** geru
cht van sijne engelsche
leue en sijne vuerig
schrifte en geleerden
woerde vloech wijde
en veer mer alle. en

men hedde tot voel
stede gerne tot euen
bisschop gekare. mer
als se dare om quame
soe dede **Valeri** by si
de gaen. dat mens
niet vinderen kunde.
En **valerius** dancten
god ymichlich om dat
he sijn stedige gebet
gehoert hadde. en hi
hedde te mael gerne
gehat. dat **Augustinus**
dare in stedeliken by
he hedde gebleue en
sijne volck apenbar
lich gepredickt inder
kerke. **Want** dat
meeste deel vande vol
ke van yponē was in
leit vander secte der
alre quaetster **Don**
tiste. **Mer** **Augustin**
was al mitter herten
by sijne bruedere in
woesteme. en he docht
dat he noch daer toe
niet genoeg mitte en

was. en he genuechde
 noch een wijle in der
 enicheit te wese. En
 he dair te oeffenen en
 sich te bereide mit ym
 gen gebede. op dat hi
 te bequemer mocht
 werde den volck te le
 ren en te predicken.
 Mer den heilige vale
 rij docht dat he niet
 en outbreke en en het
 niet af Augustinus
 dair toe te noede en
 te bidde. als he by he
 was mit woerde. en
 als he van he was mit
 syne brieue. Augustini
 soe als he te mael myn
 lick en guder tierē was
 so en wolde hi he dair
 niet langer tegē sette.
 Mer mit mynen en
 detmodicheit begerde
 he noch den tijt te ver
 trecke om der woersei
 der saekē. dat me oec
 mach merke in der

epistele die he totten
 bisschop Valeri schreef.
 En want se niet alte
 lanck en is. so wil ick se
 hier beschrue. Den
epistel de Augst schreef
tot Valerio. XLijij cā

DEn alre salich
 ste en eermich
 ste vader. en
 inden aenschyn des heere
 mit teynre mynne my
 nende sme alre genyn
 ste vader. Valerio. Au
gustijne priester. Zalut
inde heer. voer alle dy
gen beger ic en bidde
 dat dyn religiose moet
 heit bedden he wil in de
 ser tijt niet te wesen.
 En alre meest ind tijt
 datte mensche lichter
 vrolicher en outfenc
 kelicker is dan dat am
 bocht des bisschops of
 priesters of drake is.
 datme duet. verganc
 like onnutte lichte ofte

smelike dinge onder
he. **A**er dat hy gade
niet onsaligers of v
doemelikers en is. **I**te
dat oec niet in desen
leue en is en meest in
der tijt dat swaerre
arbeideliker of peri
culoser is dan dat am
bocht des bisscops p
sters en dyacones. **I**st
dat hi also strijt als
onse keiser xps gebiet.
mer dat hy gade oec
niet saligers en is. **A**j
woedanich dese manier
is dat en heb ic van
myne kintscheit noch
van myne ioget niet
geleert. en inder tijt
dat ic began te leren
soe is my geweld ghe
schiet vermits scholt
myne souden. **W**ant
ic en weet niet wat de
ic anders vmoede sal.
dan dat my die ander
stat des rueders gege

ue solde werde. die
doch de ryem niet hal
den en kan. **A**er ick
vmoede dat van my
ne heer dat he nyal
soe wil betere dat ic
die souden voelre schep
heere eens begripen
wolde. eer dat ick
wost watter gedaen
worde. recht of ic ge
leerder en beter ghe
weest hed. **A**er seker
lick na dien dat ick
vut middel gesat hy
soe heb ic mijn vmetel
heit bestaen te voel
dat ic in myne begri
pinge hadde. **A**l wast
saek dat ic nochtant
te noere de dienst vol
periculē achte te we
sen. **E**n danc wt qua
me sommige en merce
dat ic tranē wtstorte
in d' tijt mijns priester
like ordenerens. en
want se niet en wostē

83
die sacke mijns vrouwe
en mit wat rede dat
se mocht troeste se my
nochtant in gude moe-
de. mer die reden en
troestinge en hoerde
mit alle niet totter
wonde mijns vrouwen.
Glosa. Die broeder
troeste he als vorst is.
als dat he meerre dy-
gen anstaende were.
mer dat en hoerde
niet totter wonde syn
vrouwe tot eniger ver-
sachtinge. mer noch
vmeertredent synen
druck. **Mer** hi ontsul-
dichde die broeder
dat se dat wt guder
meyninge dede. **Wort**
volget inder epistole.
O heue vader valeri
noel en seer noel heb
ic onderuonde ende
meer dan ic vmoedt
hadde. **Mer** dat ick
enige nye bloede of

tempeste gesien heb
dat ic te voere niet en
wost. **Mer** die te schu-
we of te verdraegen.
so en kende ic te mael
mijn cracht niet. noch
en vmode te wese van
eniger weerde. **Mer**
die heer bespottē my.
en mitte dingē wolde
he my. my self toenen.
Al ist dat he dat niet
vdoemende. mer ont-
fermende gedaen he-
uet. **Want** dat haep
ic of seker wi ic mijn
siecheit bekenne. soe
sal ic al die schristuere
synre medecynē ond-
sueke. **En** al kniddende
en lesende dat bewer-
ke. dat mijnre sielen
bequeem starcheit ge-
geue mocht werde tot
alsulke periculosen on-
lese. dat ic der heilig-
kerke in dienē mach.
en dat en heb ic te noe-
re niet gedaen. **Want**

ic der tijt niet en had
de. want ic doe wart
geordeneert. doe wij
vander saekē des wer
kes dachtē. **A**ls die got
like schriftuer te bedē
ken en wi ons als de
beschickē woldē dat
onse ledicheit hed mo
gen wese ons totter
onlesdē te bereiden.
En tys war dat ich
oec noch niet en wost
wat dat my al ontbre
ke tot sulke wert als
my nu druct en pinct.
En al heb ic dat inde
dingē geleert. wat dat
te mensche nutte en
orberlick is. **D**ie den
volck andient dat sa
crament des gotlike
woerts. soe dattet my
nu thant niet en is ge
orloft te vercrige dat
ic bekant heb my niet
te hebbē. **V**ader ba
leri gebietstu dat dat
ic vguen sal seker du

mynst my warlich.
du mynst oec die sel
ue heilige kerke. en
des hyu ic seker dat
tu my en oec oer lief
hebst. **H**er vmoed
stu my bequeem tot
oere dienst te wesen.
als ic doch my self bet
kenne dan du my ke
nest. **E**n ic en solde
my self oec nochtant
niet kenne. ic en heb
de my self ist onder
vynende lere kenne.
Her licht dijn helich
seget tot my. **I**c solde
gerne wete wat ty out
brict vande gueden
instructie. **D**an toe
antworde ic. datter
dingē noch alte voel
sijn die ic niet en wete
so dat ic lichtelicker
solde tellē die dingē
die ic weet. dan die
dingē die ic beget te
wete. **W**ant ic doet
wael sege dat ich

wael weet. en mit vol
 comenre gelouē halde
 dat tot onser salicheit
 behoert. **H**er woe dat
 ic dat self andienen
 solde tot ander lude
 salicheit. niet te sueke
 dat my orberlick is.
 mer dat voel luden
 dient op dat se behal
 de mochte werde. en
 dar steet my oet om
 te arbeide. **E**n et syn
 oec sonige dinge mi
 ners en is dar niet
 an te twiuele. men en
 vynt orberlike rade
 inder schrift. als die
 begrepen syn en beket.
Die mensche godes
 en mach dar wal me
 de diene den werke
 godes en den kerkeh
 ke ordeweringe. of
 he mach te bet onder
 den hande der quad
 mensche mit gesont
 consciencie leue of ster
 ue. so dattet leue niet

vlarē en werde. dar
 die oetmoedige ende
 sachtmodige kersten
 herte na suchte. **E**nde
 woe mocht dat geschie.
 het en geschiede als
 die here seget bidden
 de suekende en cloppe
 de. **D**at bedende lese
 de en werkende tot
 welker betomerisse
 so heb ic vande brueder
 begert. dat se my een
 cleyn tyt bewerue wil
 len van uwer alte puer
 ster eerwerdichster
 gotliker mynen. en mi
 begert ic dat oec vande
 dese bede. **W**ant wat
 sal ic doen sal ic den
 richter **xpi** antworde.
O heer ic en konde die
 dinge niet sueke. wat
 ick wart vande kerke
 liche dienst besweert.
 ajer ist dat he my seget
 schalke knecht. weert
 dat die dorpe eerre
 kerke enige auer dadi

gen mensche leet. ende
men groten vlijt dar to
dede datmē die vruch
tē vande dorpe verga
derē solde. **E**n weers
noet sōmige solden dy
dat gebiede auer die
Zee te trecke. en een gās
iāw dar te bliue. sō dat
geen claege dijn abten
cie wederropē en solde.
En dat om der erden
mēt der sielē mer des
lichams. dat dē armē
noettruflich is. **D**alme
dan dē acker versumē
der die ic mit mynen
bloede begatē heb en
nat gemaect heb. **E**n
den hunger der sielen
solde men voel bequeē
liker veruulle vanden
leuendē brode. weert
saekē dat die salicheit
der sielē vltelic geoes
fent werde. **E**n want
om segstu dattu tyts
out braeck te lere. woe
dattu mynē acker oe

fenē soldest. **I**c bidde
di segt my wat sal ich
dan antworde. **O**ff
wilstu oec licht dat ic
sege sal. die alde eer
sam valery. doe he my
geloefde in alle dinge
wael geleert te wesen.
Oeer sam vad valery
meret en andent alle
dese dinge. en ic bids
v mit begerte vinds
der strengicheit en d'
guetheit xpi. **E**n ver
mids sinē ordel en bar
herlicheit. **I**c bids v ver
mids den genē die dy
alsō grote caritit tot
ons gegeue heeft. soe
dat wy di oec om dat
gewyn der sielē mēt
en doere vtorne. **E**n
alsō moetstu my god
en sijne xpo een ghe
ruich der begerte ind'
suuerre gothker my
nen die du tot ons
wertē hebst. Als ic vā
al dese mēt schuwen

lich out feugede inder
 mynen godes en woede.
Mer hi vtroeste sy en
 seide en bat he dat se
 doch alsoe drouich niet
 en soldē wese. wat mit
 ter beger te soe wolde
 he mit he wese al totte
 ende der werlt to. en
 hi wolde god voer he
 bidde dat hi he geuen
 wolde enē andere twes
 ter den geest der wan
 heit. die tot inder ewi
 cheit toe wolde mit he
 bliue. En op dat se
 niet wene en soldē dat
 hi se also haestelic ofte
 bute oer wete begene
 wolde of van he schei
 de. so seide hi he to mit
 vaderliker myne. **O**
 myn alre lieffte vader
 en brueders ic beger
 noch wst te cusse in
 den heer voer my wech
 naere inde cusse des
 vrede. Als hi oec dede.
 en scheide doe na der
 tijt van he als hi orlof

hadde vanden bisscop
 valery mit grote druck
 syns herte. van syne
 alre lieffte bruedere.
 die also ware als hi se
 begerde te wese. En
 hi vtroeste se echter
 suetelick en guder tier
 lick en seide he to. dat
 hi se geen weese en wol
 de late. en dat hielt hi
 he oec. Want hi plach
 duck tot he te comen.
 doe he priester was en
 den volke mit geesteli
 ker anwysinge inder
 stat diende. En oeck
 noch doe he bisschop
 was. soe waneer hi dat
 van ouledē by konde
 gebrengē. En hi besor
 gedē se vaderliche in
 tijtliker noettrusten
 wtte bysdom. En aldus
 toech hi hen totter stat
 van ypone. en die heli
 ge bisschop valery out
 sienge mit groter reue
 rencie. en mit alte gro
 ter myne en bligtschap

pe. en beual he syn am
bocht te verwaere. dat
was de volck dat woert
godes te dispensieren.
Dare he and bisscoppe
om achter claptē des
he nochtant niet en ach
te. wantet die priester
Augustijn veruulden
dat he by he self niet
en vermocht. *En Augustijn*
vant die stat byna
al verwoest en verleit
vande ongeloeunge do
natisse. dare hi grote
arbeit to dede die we
der te brengen totter
rechtter geloue. *Vande*
sermoen dat Aug dede
tot sponen voer al de va

D*Je ders. 1. en*
vaders die
in olderdom
voertgegaen ware wol
de mitte 11ste dat hi
he apenbaerlick een
sermoen doen solde. doe
he noch priester was
en geen bisschop. van
den geloue der kerste

heit dat hi alte noede
gedaen hedde. Want
he docht dattet he niet
en beteemde want hi
noch ionck was. en se
in eer same olderdom
ware voertgegaen.
Mer die gehoersam
heit verwan die nitmo
dige scheemte in hem.
ayer dit sermoen bega
he mit alte groter oet
modicheit en dar wil
ic hier nu een wemich
afschriue. Aldus began
he syn sermoen. Oer
sam vaders die beger
te uwer vaderliker
myne eissche van my
een betamelic sermoen.
ayer der punten syn
voel die my daer in
veruerē en afstreckē.
Alle wolde ic uwer be
gerte gern gehoersa
syn. myn gemoede we
derroepet my dan van
en besorget dattet
niet en mach wesen
der ons selfs perikel.

Als totte wste om dē
ic noch ionck byn. en
gedwonge werde toe
spreke in tegenwordi
cheit der ald'. Doert
soe schijntet vmetel
dat ic mit onwysheit
solde wille spreke ond'
dē gene die die alde
lerninge gestarct heft.
Dare om hed ic lieuer
mit sinige boer by te
gaen en die alre seker
ste stat meer te vkie
se. dats te hoere. dan
het voel te segge of te
leze. Mer wat salick
doen. v myne wil dat
hebbē gedaen van my.
mer onse scheemte we
derwoepet. Dat gebot
der heiger alder va
ders dwinget. en wol
de ics dan vniers ver
drach hebbē seggende.
vaders v dmeiges my
en spaert onser schee
ten. Mer want ic den
ke dat v behoert t spre
ke tot my. spaert die

alde want het betemet
v. Soe solle se my mit
ter heiger caritaten
dwinge dare se mach
tich in syn. antworde
de aldus. Spreect du
Iongeluck wantet ond
aldus genueget van v.
En segge ic dan weder.
lieue vaders wat sal ic
spreke. wed' om solle se
my antworde. Dattu
duck van ons gehoert
hebst. denct soen dattu
van vniere ionger voe
get die littere geleert
hebst. En so en mach ic
niet my outschuldige
tege v. welker herten
my mit deser steine an
cloppē. Wat ont siestu
di voert te brenge dat
woert godes. ist dattij
die ioeghet weder wept.
Vaumeli geboet den
ionge **Chimothoe** segge
de. Niemant en sal v
smaen dyn ioncheit.
predict dat woert go
des mielick. ontbrict

di die rede. bidt en gy
solt ontfange. want gy
en sijdes niet die dan
spreect. mer die geest
godes die doer u spreect.
want dat u gegeue wt.
dat wort ons doer u
angedient. En hi om
werd ic benauwet mit
bangicheit. en wer wert
mach ic my kiere dan
totte voetstapen uwer
myne. En ic bidde der
seluer gotliker myne
dat se my vleen wat in
dichs van oer te spreke.
dat myne dienst ver
uulle mach en u beger
te vsaede. En also ver
uolchde die heue Aug
ustini dat sermoen
dattet seer genuechlic
was te hoere. en seer
stichtelick tot oereleer.
Hi verdreef die qua
de secte der donatiste
witter yponen mit grot
nersticheit. en pre
dictē dat woert gods
mit vueriger stemen.

en mit also mynlike
gelaet syns ansichte.
soe dattet genuechlic
was te sien en te hoere.
En die alde eer same
bisschop ualerio vbl
de mit groter blytscap
pe syns herte. en laef
de en danctē god seer
vrichlick dat he syn
gebet vhoert hed en
syn beger te veruult
auerulo edelick. En
he mynde Augustinus
mit alte groter liefde.
Der al was hi noch
tunt in anxt datmen
on afneme solde en in
eniger and stat bisscop
maeke. dat he oer alte
vaeke geschiet solde
hebbe en hedde hi hem
niet nauwe bewaert.
en he tot eentre heime
liker stede late ghen.
Aldus soe wart dese
beruende lanterne op
uer heue opte hande
ler. op dat se lichten
solde alle de genen

die inde huse waren.
En syn gude gerucht
wart wy de en veere
imeerret. want he die
here een alte wise tou
ge had gegeue. voert
komende wtte gronde
eens wise herte. wat
he vercierde die woer
de sijne prediciacien
mitte heilige leue. En
want he sach dat he by
syne brueders inder
woestene niet wesen
en mocht. Doe tymer
de he w in des bisscops
haue een cloester van
derke. dar he mede
begua to leue na der
apostele leue. En die
bisschop valeri gaf he
doe hi priester was ge
worde. en noch geen
bisschop by. Iponē ene
hof stat die al vol ge
mechte was. en want
die stede vande luden
gescheide was soe ont
fienc hi se alte gerne.
en dar tymerden hy

doe oec een cloester da
he die broeders in satte
die he vestichde in ene
heilige leue. En want
die stat niet al vere en
was vande lude. so qua
me die lude dar som
tijt tot he. die he dan
stichte mit sijne suet
leringe. en mit sinen
guede leue. *Doe dat
Augustinus fortunatus
verwan uut disputacie
dat een manicheus was*

Die niemere hi
vande heilige
vader Augustino. die
quam auer mere ynt
heilige lant. en oec totte
auer heilige priester
Iheronimo tot bechlahe
by der kribbe ons here.
En want die te mael
wys en wael besochte
was. so was hi besorcht
en had anet dat Aug
noch also besocht niet
en was inde kerstene
schrifte dattet allen
mensche diene mocht.

^{hē}
En schreef dān wat
af. en want Augustin
syn fundament op gā
ser oetmodicheit gesat
hadde. soe naem he dat
alto mynlick en guder
tierlick. en schreef hē
weder adattet alsoe
weer dat hi noch iouc
en onbesocht weer. mer
die myne en liet hem
ruste. Dān na do He
ronimus syn schrift
las soe behaechdent
hē alte seer wael. en
schreef hē doe weder
om. Aijn lieue soen
schryft vrylick. want
ic uwes gelycs niet ge
uonde en heb in scrifte.
en ic verblide my van
uwer leringe en gue
de leuen. Doe August
tynus noch priester
was en geen bisschop.
doe ter tyt was dān
oec een ongeloewich
quaet priester die
fortunatus hiet. die
voel volcx verleit had

mitter ongeloewicht
der manicheen. en et
was een strich des du
uels en had lange tot
yponē gewoent want
tet hē lustelick en ge
muechlick was dān
te wonē. En dat was
meest dān om. want
hi der dān voel vleit
en bedrāge had. Mer
die borger van ypo
nē dwoege auer een
en se ginge hen totten
eerlike priester August
tine. en badē dat hy
doch mit fortunatus
den hereticus int apē
bair disputiere wolde
vander heliger mitte
godes. Augustine ant
worde hē dat hyt ger
ne doen wolde ter ere
godes. dān den volch
van yponē alte seer
lieftoe was. Want hi
te mael wys en mach
tich was. in te vesten
te conformiere en oec
to herdende alte suete

lick inder gotlicker
leer. **H**i was oer scerp
en strenge in toemelick
berispinge tegens al
die gene die hē setten
tegen die wyt godes.
Mer hi vragedē den
borgers nan yponen
die tot hē gecomē wa
re. of fortunatus oer
willich weer tegens
hē te disputiere. Die
borgers die brachten
dat haestelick an for
tunatus. en troeste on
darr toe en badens hē
dat hi hē doch niet on
ledich makē en wolde
von hē te comē. **M**er
want fortunatus **A**u
gustynus dal bekeut
had in voertijde. doe
he tot hartnigē woen
de voer sijne volcome
re bekieringe. so en hed
de he darr niet gerne
an geweest en ontsach
hē herde seer. **M**er
van scheemte en uerf

ticheit der beden der
geenre dies mit hem
hieldē. soe laefden he
int apenbar te comē.
en de strydt der dispu
tacie an te nemē. **A**u
gustini toech tot sine
heilige broeders inder
woestenie. en seit hē.
en bat oerre alre gebet.
En toech doe med tot
yponē. en darr quame
se op enē gesette dach
to saemē. **E**n darr vloie
de ontellike schaere van
volke te saemē die uerf
telic en curioselic to hoer
de. **D**arr wordē doe op
gedae die tafelen der
Notarie. en die bescre
uē woerde. en antwor
de van hē beide. **E**n die
disputacie onder hē
tween geduerde mal
dage lanck. **E**n die
questie was. ween die
natuer des qunets wee
comē. **A**ugustinus die
heilige priester godes

beweest dat mit schone
clare rede dattet quade
des mensche wt vriheit
des wille gecome weer.
Fortunatus seide dan
tege dat die natuer des
quaets god eue ewich
weer. Des andere da
ges quamē se weder
by een. mer fortunatus
en vmocht geens syns
die kerstelike sekerheit
te veridelen. noch en v
mocht oec niet syns
selfs ongeloue bescher
men. **E**n hi outbraeck
inder antworde en sei
de. **H**i wolde noch bet
mit sine meeres sich
vspreken dat he niet en
vmocht te bescherme.
en seide oec hi solde sy
re siele raden dan he
niet genoeg af gedaen
en hedde. **E**n aldus
wart fortunatus ge
toent en geordelt by al
den genen dan hi gtwet
en geleert by geschene

had. woe onmachtich
dat hi was syn secte
te bescherme. **E**n ind
confucien wart hi alte
seer gepynnet. en des an
dere dages ginc he wt
ter stat van **S**ponen als
een soen der vhesens
se. en en quam dan
niet weder. **E**n vnde
den andachtige ymige
gebede man de heilige
priester godes **A**ugus
tine. so wart dat quat
der ongeloue af gena
me van al der geene
herte. die dan tegen
wordich ware en diet
vname woe dan ge
ualle was. **D**ie guber
tiere man godes **A**ugus
tine die docepte na de
dat **fortunatus** van
dan geulume was
omtrent virtich man.
die alle an **fortunatus**
gehangen hadde. **E**n
hi wart verblift inde
heilige geest en dancet

god ynichlick en toech
 doe weder inder woef
 temē tot sinē bruedere
 en baetschapē hē een
 grote blytschap dat he
 in mids der hulpen go
 des dē priester fortu
 natus verwonē had
 die also voel mensche
 bedragē en vleit had.
 En aldus so wart die
 helige reyn kerste ge
 loue in mids hē geape
 bart en vast gehalde.
 En in dē wonderlike
 heere vuer der myne
 so leerde hi en predictē
 heimeclike en apēbar
 in dē huse en in dē ker
 ken dat woert der sa
 licheit mit alle betrou
 we en tegens die here
 tisen in affrica. En
 alre meest tegens die
 donatiste en agamchee
 en ander heide mit
 schrifte mit bucke die
 he dar tegens ingecte
 en mit sermone. Dar

hē die kerstone onspre
 kelicke seer af vblide
 mit verwonderen en
 laefde god te saemen
 mit groter dancbarhē.
Ver mids deen dat hi
 hē also gude tymeer meis
 ter in dē huse gods dat
 die helige kerke is ver
 leent hōde. die also seer
 veruallē en neder ge
 druct lach vande qua
 dē ongeloeunge hereti
 cien. **V**ant alsoe als
 voers is so wate dat
 meeste deel vande bor
 gere van yponē vande
 ongeloeunge hereticie
 verleit. **J**a dat meer
 is dat meeste deel van
 affrica. was soe seer
 vande donatiste here
 sien verleit en hōten
 om anderwerf doepē.
 en hietē na dē heretisie
Donatū donatiste. Die
 andachtige boeke des
 priestes godes augus
 tīn waren vloende

van wonderliker gra-
den godes. **E**n bewijse
like mit auerulodigen
rede en mit machte d'
heliget schrift. **E**n die
heteticie liepe tsaeme
mitte geloeningen ende
hoerde se mit groter
andacht en vliticheide
en brichte die **Notarie**
dare by en besochden
dat alsoe dat se wtge-
schreue worde. **E**nde
dare van so wart die
alre suetste roeke xpi.
auer al gestogt en die
auelclan leer des wer-
dichts te gedenke ma-
godes des helige pries-
ters **Augustini**. doer
al **Africa** gespreyt.
Soe dat alle die kerke
xpi verblide seer hoech-
lick. **I**nder seluer tijt
disputiet de hi oec hoech-
lick. voer de bisscoppe
die he des baden seer
subalich vande **Crin**
bol. dats vande **Crede**

ous geloue. **V**alerus
hadde noch al anet
datine he mit geweld
afueme solde. en an-
ders ware bisscop or-
demete. want hi wost
wael datine dan seer
na stont. en dicwyle
om wt was geweest.
Woe dat **Augustinus**
bisschop wart georde-
niert. **I**n capittel.

In alder eer-
sam **Valery**
mercte dat
he van alder dom inde
licham krank was.
En dare om besichte
hyt mit heumeliken
brieue ande ouerste
bisscop van kartagie.
en naem syn alder do-
en crancheit syns lich-
ams voer. **E**n beger-
de dat die eer sam heli-
ge priester **Augustin**
de stoel syns bisdoms
outfange moest. en in
synre stede bisscop ge-

ordemart werde. **E**n
dat hi begert de ueruech
he mids ant worden
der weder schriften.
Daer na vergaderde
die alde eersam vale
ri een deel bisscoppen.
en mit naemē de bis
scop van calamene.
en meer heiliger bis
coppē en wiſer geleer
der manne. **E**n alle
die clerckdy van ypo
nē mit al de borgeren
en gemeyne volc der
stat. en wtſprac die
begerte sijns herten
voer hē alle. dat se oec
op die tijt noch niet v
moedt en hadde wat
hijt hē noch verborge
had. **S**ijn begerte was
dat sjs gehenge wolde
dat die heilige andach
tige priester **Auguſti**
ne de stat sijns bisscop
stoel ontfange mocht.
Die bisscoppen mitter
cleredien en mitte ge

72
meyne volke vbliden
hē des te saemen seer.
En riepe mit groter
vroude en ymger be
gerte dat ment volbre
gen solde en latent ge
schien wattet hē alle
wael behaechde. **E**n
hadde sijn groete gue
dertierenheit. en sijn
heilige exemplike le
ue en sijn vuerige ser
monē wael besocht.
en onderuonde. en se
kende hē wael. **M**er
doe **Auguſtini**
die priester gods dat
vnaem. so wart hi alte
seer ontdaen en bedru
ct van herte. **W**ant hi
en had om dā mit
voer gehuet. en hi we
der stont mit groter
uernsticheit en eerſa
heit. mer hi en konde
niet ontkome. **E**n hi
seide oec dattet tegen
gewoente weer dat
yemant bisscop solde

werde te wyle dat die
ander bisschop noch
leefden. **E**n die ande
re seide dair tegen.
dattet wael geschien
mocht en te geschie
plech. in andere lande
en auer zee. en oec in
africa. **S**oe dat he
gedwonge wart en
het he ordeneren. mer
nochtant mit grote
druck en bangicheit
sijns herte. **A**der na
maels doe he innaem
datter in bisschoppen
Concilien in gesat was
datme gene bisscop
ordeneren en solde te
wyle dat die ander bis
schop noch leefde soe
beclaegde hijt seer
dat he dat onrecht
gedaen was. **V**an
om vhuende hijt dattet
de andere niet geschie
en solde. want hi hal
pet insette inder bis
schoppe naet. **D**atme

al die statute en in
settinge der priester
en bisschoppe de gene
diene ordeneren sol
de te voeren eer dat
men se conformieren
wist apenbaren solde
vande ordeneren en
dat geschieden voert
an alsoe. **H**et was he
seer swaer dat hi bis
schop wesen moest. wat
he schrift aldus van
he selue. **I**c en voele
in gene dinghe meer
dat my god so verbol
ge is als hir in. **A**lso
dat ic die niet wer
dich en byn gesatte
werde ten tyem. in
byn gesat ten weder.
dat is hocheit des re
gements der kerke.
Hi hadde in sine her
ten wtuer care ver
worpe te wesen inde
huse godes alle die da
ge sijns leuens. **E**n
heuer oetmodelic te

dienē dan gedient
te werde. **A**l wast doe
he priester was dat
he doe wt groter ruc
richeit der mynē dē
woert godes predic
tē. **N**ochtant doe hi
bisschop gemaect wā
en hē die schape des
herē te male beualē
warē. so was hi noch
alte voel vltiger en
ernstiger. als eē guet
getruwe hierde syn
schape te werde en te
voede. in dē gude groe
nē crude der heiliger
schriftuere. **E**n seer
sorchuoldeho die te
bewaere voer die wul
ue der ongeloeinger
hereticie. **E**n all be
reit te sette syn siele
voer syn schape die
hē vande heer beua
lē were. en willich hē
te dienē mit voel ar
beits beide nachtes
en dages. **D**es dages

mit predickē en schri
uē. des nachtes mit sy
nē yngen gebede tot
god te stortē mit voel
tranē. **E**n was bereit
syn siel. dats syn leuē
te sette vorr om salich.
Van suere groter sober
heit en armoede. **I**n

Helhielt die sel
ue soberheit
doe he bisscop was die
he inder woestemen
hielt onder sine brue
der ken. **H**i en at geen
vleisch dan als die gas
tē quame. so had ment
opter tafelē om der ca
ritatē wil. **H**i at wer
moes en huse sonder
alie en sonder botter.
en oec onder wylē bo
nen en erwytte en al
sulck strot. **H**i at syn
spise als medechu. hi
dranch wijn mer den
seer gewetert. mer
dat moest he doen om
siecheit synre maegē.

Hi hadde alsoe grote
myne totter armode
dat hi se syn brunt hie
te te wesen. **A**ls hi oec
in ene sermoen secht
totte broedere aldus.
O myn lieue broeders
al siet gy my inde bis
schoplickē stoel sittē.
ic vbljts my nochtant
hoechlickē dat ic my
lieue brunt die armo
de behalde mach.
Mer was dān vmat
ouder dē brueders
die meer behoeften
dan die gemeynt dē
plach he dat naderli
kē te orlouē. **E**n dan
ontschuldechē hi se
voer dē andere brue
ders dat se dat mit sy
nē orlof dedē. **E**n als
men inde sermoē vint
dat hi tottē **C**anonike
dedē. dat aldus begint.
Caritati nrē. **I**nden
seluē sermoen seget
hi. **I**s yemant ouder

onse geselschap cranch.
of die na der siecheit
niet vastē en mach.
soe dattet hē noet is
voer der gesett mail
tyt to eten deen en
biede ics niet toe ne
mē. of hē wat vante
ligosen manē of vrou
wē gesant wort. **D**es
se butē dē cloester oer
maeltijt niet en doe.
Mer die starcken en
moeste buten tyden
niet eten. **E**n in ene
andere sermoē seget
hi. **N**iemant en sal
niet werletliche lude
butē den cloester etē
of drinckē dan wa
ter en bwet. dats te
verstaen inder stat.
Want van groter my
nen der armoeden
plach hi gern vande
almyssē der armen
geuoedet te werden
diemē inde hertstock
offerde en die offer

hande der geloening.
 mer die canoniken
 en dede des niet ger-
 ue. Inde voer seiden
 sermoen Caritates
pre totter clerken ca-
 nonicke. so sprac he
 in groter mynne der
 armoede aldus. An
deut den kercstock
 mijn lieue brueders
 en wi solle al genoech
 hebbe. het is my hat-
 de genuechlic dat die
 onse cribbe mach we-
 sen en wi die beestke
 godes. Hi seluen die
 soen godes Ihs xps hi
 is onse kercstock. he is
 onse cribbe dair wy
 af geuoedet werden.
Ist sake dat wy syn
 beestke syn. wat vad'
 des gesyn des ist die
 syn beestke niet en
 voedet. Woe voel te
 meer dan salt doen
 onse gubertiere vad'
 onse lieue he Ihs xps.

Hi en plach oec niet
 alleen warachtich ar-
 me te wese. mer hy
 plach oec wt vuerich
 syns greestes die ande-
 re mede dair to te ver-
 maene. En seide oec
 niet alleen dat se syn
 bruit weer. mer oec
 mede dat se xps bruit
 weet. En besittinge
 der hehiger lude. een
 leuen der saliger. En
 sekerheit der gelou-
 gen. een cierheit der
 clerke. een leuen der
 monicke. En schoen-
 heit der edelinge. een
 groetmakinge der ry-
 ke. O broeders dit is
 die hehige armoede
 en we se helt en myniet
 die en mach in geene
 behoeflicheit arbeide.
 en dat en is geen wo-
 der. want he wort ge-
 geue den heer alre-
 ding in eenre besit-
 tinge. Dair om seget

hi voert. **M**ijn lieue
bruederkens weest
gern arm. want die
here heuet die armen
vhoert sprict dauid.
en syn ore heuet ver
hoert oer gebet. **E**va
mijn lieue broeders
weest arm. en niet al
leen mitte woerden.
mer oec mitte werke.
en mit gotliker myn
nen. **A**ndenken de wat
dat he ons seget. die
gene die hē selue onse
loen heuet gemaect
inde altair des cruce
want hi seget. **D**alich
syn die arme van geest
want dat rijk der he
mele is oec. **M**er niet
die hē mynse arm toe
wese. als die hypocri
te doen die van kute
armoede predicken.
mer se en wille selue
geen armoede of gee
noet hē. **A**Der dese
heilige vader al was

hi hē self strenge en
sober. hi was nochtat
den andere milde en
gudertiere. **E**n hi en
hadde niet gern dat
se meer dede dan se
vmochte. alst oec
wael scheen inde ser
moen dat he dē here
mitē dede. **I**n tenodiu
dair he seget. **O** brue
ders wi solle dat lich
am voede. mer niet
dode. wy sollent spise
en onthalde. also voel
als onse starcheit v
mach. en also willet
god onse here hebbe.
mijn lieue broeders
also voel heb ict v ge
bade en gesecht. **D**a
om myn broders soe
to herde ic v en vmae
ne v en gebiede v dē
niemant sine licham
meer en tēme dan
die natuer druegen
en kan. **W**ant ic sie
wael dat uwer sonich

Ixxx. of xc ianr alt
syn of hondert. en dē
gij also seer ind myne
godes sijt beruende.
dat gij uwē licham al
te seer cructet en castiet
dat gij genē wijn en
drinct. Ic heb anxt
dat gij god dan meer
mede ver toerut dan
behaeget. En dē sul
ken gebiede ic inden
naeme xpi. dat se doch
des sonnendages en
op allē hoichtidē wijn
sollē druckē. Also wil
it hebbē. en alsoe ge
biede ic u te halden
indē naeme xpi. Dat
wi onse licham niet
en doede. mer alsoe
besorgē en voede dat
se oere schepper behou
lich mach diene. **Wo**
dat he dē clerke beual
ut gemeyn te leuē. Amē
De scē **Augus**
tynus bisscop
geworden was doe
geboet he dē clerken

die hē in sinē bisdom
onderdaen ware. dat
se gemeynheit solden
haldē en leuen sonder
eigenheit. **Mer** want
he sach datmē dat sta
tutū niet wal en hielt.
En datter voel auer
treders worde. dan
om so wederriep hy
dat statutū. en leet
dat die clerke en die
niet gepromomiert en
ware eigenschap had
dē of se woldē. **Mer** hi
en naem hē dan om
oer clerks prauende
niet. mer namaels
conformierdē hi dat
mit oere consent. En
doe en moeste se niet
eigens hebbē. of men
dede se witter tafelē
dan der clerke name
in beschreuen ware.
Dat statutū refor
mierdē hi aldus. Hi
naem die clerken dat
syn die canonickē te
saemē. en hietē laza

rus den drake dat pā
Actium apostolorum lese.
Dair aldus steet. Quil
tidē credenciū erat
cor unū et aīa unū in
dm. Der voelheit der
geloenger was een
hert en een siel in ga
de. en niemant en sei
de ver sijn te wese. vā
den dinge die he besat
mer alle dinge ware
hē mit gemeyn. en nie
mant en was behoe
uich onder hē luden.
Die besitters der ac
keren of der huse vros
ten dat en leiden dat
gelt voer die voeten d'
apostelen. en men deil
dent ene ygeliche na
dattet hē noet was.
Doe dit die drake la
zarus in dē latijn gele
sen had. Doe seit die
gudertiere vader. Augu
stijn noch ander wof
na. en seide woert niet
gebiedelich. mer suete
lick radende gudertur

liche mit biddenden
woerde. Nu bid ic oec
mit my god dat myn
vmoegen moete. En
die clerke consentier
dent hē mit beloften
gudertierlich sonder
dwanck. En also als
men in sine bucken
vynt. so had he al sy
religie ap gemeyn
gefundiert. En die
helige religie is niet
formich en sluit al op
der apostelen forme
en leue. Die wste is
gemeynheit der die
stedelike tsaeme wo
ne als der voel tsa
eme wone. En dat
merct mē wttē vof
woerde. multitudo
credenciū. Der voel
heit der geloenger.
als vergadert in een
vmoegen der saeme wo
ninge. Die ander ge
meynheit is der gres
teliker eenheit. Als
wāneer datter som

my al soe als ic myner
ue broft hadde en den
arme gedeilt hadde.
dat dede se oec al. En
die mit my wese wol
de en vande gemeyne
leue dedent oec. **O**n
solt oec wete en vgot
liche myne moetet we
ten. dat ic myne bwe
ders die mit my bliue
gesecht heb. **D**oe wie
ret heuet dat hi dat
vrope en deilent den
behoeringe en maket
mit gemeyn. **H**i heft
die kerke vinnids welk
dat ons god voedende
is. **M**er die wat eiges
wille hebbe. en de god
noch syn kerke niet
genoech en syn. die
bliue daer se willen
of dar se moege. se
hebbe oer vriheit mer
se sien wael toe of se
oec die ewige salich
inder vroude mogen
hebbe. **V**an sinte groe

behueetheit en onthal
ding der kuisheit. **10.**

Onder tijt sinte
bekieringe soe
leefden he in reinich
syns lijfs en siele. dar
hi gene cleine arbeit
toe en dede. **W**ant hi
bekende mael dattet
sulke gawe was so dat
der niemant mit syn
re crachte vercrigen
en mach. **D**ar om bat
hi god stedelick beide
dach en nacht mit voel
tranen en mit wel wne
kens en vastens. en v
creech dese genade va
den heer. **V**an deser
gawe der onthaldinge
sprict hi suuerlicken
totten heer inde tiende
boeke sinte biechten
en secht aldus. **O**he
ue here en is des men
sche leuen niet opter
erde strijt en tempta
cie sonder myddel. **D**a
om so en is alle mijn

haep anders niet dan
in dy myn hulper en
in uwer seer groeter
ontfermherticheit. **G**e
uet here dat du gebie
des. en gebiet dan wat
dattu wilste. **O**hē du
gebiets ons onthaldin
ge der suuerheit. **D**u
was der een van uwe
knechte die spracck.
want ic wost dat nie
mant kinsch wese en
mocht god en geuet
hē. **E**n dat behoert d'
wijsheit te wetē wē
gaue dattet is. **D**umts
onthaldinge der suuer
heit werde mi verga
dert en weder in dat
een gekiert daer my
af geulume sijn. **O**he
ue here he mynet dite
myne die siet mit dy
mynet dat he om di niet
en mynet. **O** myne die
altijt beruet en niet
wtgedaen en werdest.
O gothike muet. **O** my

god ontfenet in myn
myne. **D**u gebiets ot
haldinge inder suuer
heit geuet dattu ge
biets en gebiet dan so
wattu wilst. **D**eker
here du gebiets dat ic
my onthaldē sal vand
begerlicheit des vlei
sches. en van begerli
cheit der oge. en van
houwderheit d'werlt.
Vander echtschap hebt
gy my wat beters ver
maent en geleert dat
georloft was. **E**n wat
gy dat gegene hebt d'
gy my vermaendē so
ist oec also geschiet.
En oec eer dat ic een
dispencierte wart dy
re sacramente. mer
noch leue in mynre
memorie die vbel di
ge der dinge dairick
af gesprake heb. **A**er
als ic sie en merke so
lope se my al togens.
mer inde slape wan

97
neer ic slape en myn
re crachte der ue. so en
brenge se my niet allee
tot gemuechte. mer
oec tot consent. en die
bedriechlike bespotti
ge is also starck in my
re sielen en in mynen
vlesch dat se my slape
de valsche dingē rade.
dat se my als ic waeke
niet en doere doen. **O**
here myn god en byn
icks dan niet. en noch
tant ist so groet onder
sheit tussche my self
en my selue. in een cor
te stonde dair ic to gae
inde slape en dat ick
van dair weder kiere.
Mer lieue here waar
is dan die rede dat ic
sulke ingeuen weder
staen mach als ic wae
kende doe. **W**ant ho
me my die dingē voer
als ic waeke so bliue
ic onbeweget. mer en
wort oec die rede niet

geslate mitte oge en
en geet se niet waken
de wt mitte sinne des
lichams. **E**n waer af
dat wi inde drome we
der staen en gedenke
ons opsattes en bliue
alte puer ste. en en ge
ue oec inde drome ge
consent. tot sulken on
puerheide. alsoe voel
onderscheits is. dat als
wy outspringende wed
gaen totter rusten der
consiencie. **A**l en heb
wi dat tot andere tīde
niet gedaen. nochtant
sijn wy dan droeulich
als wy outspringe of
dat in eniger and ma
niere geschiet weet.
O almachtige god en
is dyn hant niet mach
tich alle die qualen on
ser sielē te genesē. **E**n
mit dynre auerulodi
ger gracie alle die on
suuer beweginge oec
inde slaep te verwyne

en wt te doen. **O** lieue
here meer en meer salst
tu dyn gracie in my v
meere. op dat als wt
gedaen is die hyme der
vulre begerlicheit. dat
mijn siel dy altyt na
volge en niet rebel en
sy. **O**p dat mijn siele
niet slapende en con
sentier. want op dat
niet sulcs wat of des
gelijcs my en lust als
men my wil dwinge
in enē suuere begerē
des slapens. **E**n dat en
is oec dē almachtige
niet gewet. die meer
mach geue en doen
dan wi mogē bidde of
vstaen. **O** here dit en
heb ic niet gesaget dē
ic noch alsoe voel ind'
maniere des quaets
byn. mer ic hebt v my
nē guder tierē heer v
telt. verbliden de my
mit vrese. in deen dat
tu my heb st gegeven

victorie. en droeuen
de in deen dā ic noch
onvolcomē in byn. agh
hapende dattu noch
dyn outfermhertich
salst volbrengē in my
tot volcomē brede te
raekē die mitti hebē
sollē alle mijn inwen
dicheidē en wtwendi
cheidē. als die doet v
slondē is ind' victorie.
Hi en wolde syn sust'
niet die nochtant een
alte wijsē vrouwe wā
en vol helicheit. noch
syus brueders dochte
te by hē in sinē hane
niet late wonē. **A**er
hi seide. al en weert
hē geen hinder het
mocht dē andere brue
dere hindere. **E**n al
weer syn suster en sy
nichtē alsulck datme
dā geen quaet van
vmodē en droft. **A**lsul
ke personē en mochte
nochtant niet altoes

wese sonder and meer
vrouwe personen die
he diende. dan mocht
dan hinder af comen.

Oec en wolde he des
niet hebbe om ee guet
exempel te lere. En hi
en wolde oek mitten
vrouwe niet alleē spre
ken. dan alst ind lichte
was of om hemelike
noetsaekē. En alst he
gebaetschapt wart
datter enige vrouwe
queme die he gruete
of anspreke woldē so
en ginch he niet alleē
dar toe. Mer he naem
sōmich van Canonike
mit he en ginch dan
gudertier ho tot he en
hoerde oer rede en sei
de he wat guets tot
oerre leringe. En hi
plach die Canonike
na alle sijne macht
tot behuethheit te hal
de. En al was hy al
vol vande hemelsche

vuer godes. hi gaf he
nochtant allen ee guet
exentpel in alre eer sa
mer behuethheit. alsoe
dat se mit genē reden
te dencke of te seggen
en hadde. Ja dat gi ond
gebiet dat en duet gij
self niet. **Wo grote my
ne en vadhke he fde he
had tot sine volc. Ivi**

I was hi te mael
vltich en gehor
sam den inspreke godes
en sattet vromelic te
werke. En hi hadde
altoes lieuer in alre
onderworpenheit ge
horsam geweest dan
den andere te gebiede
En dat he inder bisscop
pe Consiliū beu alen
plach te werde tot
orber der heliger ker
ke. seer oetmodelike
was hi dan in gehoer
sam. En syn gehor sa
heit was geciert mit
te vuer der gotlicker

mynen. **E**n hi was oec
sine onderfate seer myn
lick gudertiere gehou
sam. en plach te staen
waere voer der doere
en te wachte op somm
ge tyden of yemants
syus begerde. en wat
datter toe he quamen
guden en quade. wer
digen en onwerdigen.
Doe plach hi eens yge
licken saech guetelick
an te hoere. en ene yge
lick behulpeho te wese
en troestelick. **E**n woe
menichuoldelic dat se
om an quame. he was
nochtant ene ygelike
genoech in allet dat
he ymocht als ee guet
vader. **E**n dat hi oec
sontyt om der geente
wille die des behoefde
die werltlike machte
te versueke plach. **E**n
als hi he verweruen
konde dat se begerde
en te doen hadde. soe

was he mit he blide.
mer alst soe niet en
quam soe was hi oec
mede bedruct. **W**ant
dat had he voer een
ewige gewoente alre
mensche ongeualle te
beschreien. en mit al
re mensche vor spoet
int guede te verblide.
En hi had dus grote
arbeit om sulker sae
ke wille onder sy vol
ger die gotlike myn
ne dan hi se vaderlic
ke mede mynde die
maectent he al licht.
Als hi oec secht op se
Johans epistel. **W**ij
sien dat die beestken
duck grote onstueri
cheit an der moder
borst maecte als mit
stote en hortte en oec
byten. wan se sugen
wille. **N**ochtant is
der moder dan bet
dan mede toe mode
dan of sy se niet sugt

en woldē. vermits
grettheit der liefden
die se tot oere yongen
hebbē. Al doen sy oer
nochtant somtijt wee
wee mitte stote. want
dat van caritaten ge
dronckē wort. dat en
wort niet geest noch
omierdrechtlich. Also
wast oec mit hē. en
dar om vluwē se tot
hē in alle oere noede.
recht als die kuycken
onder der moder vloet
gel. En want hi se al
soe vaderlich mynde.
en soe guder tierlike
hoerde. so ware sy hē
oec weder te gehoer
samer. Also dat hy
hē verblide inde heli
gan geest van oeren
vdechde. En oec woe
grote onlede hi hadde
alster yemant sieck
was en syn toecomst
begeerde om van hem
gebedeyt te werde.

soe liet he alle dinct
staen. en was oer vebe
ger te gehorsam. **Woe**
he tot Iheronimo seer
oetmodelic schreef. Wy

De hi noch
een yonck
bisscop was.
al was he auerulodich
in voel kunste en wys
herde. Hi was nochtat
sordquoldich en beanyet
of he in enige saeken
dwelē mocht in sinen
schrifte. Dar om plach
heden vaders en dē bis
schoppē die syn schrift
begeerde oetmodelich
te biddē dat si hē corri
gierē woldē. En baue
al plach hi sē Iheroni
mus correctie seer oet
modelich te biddē. wat
hi een seer alt wys be
socht leerre was. Al
woende se te mael voer
van een. nochtat plach
Augustinus eer sam ba
de tot hē te schrieken.

En mitte iſte Alippio
en doe die weder come
was en he vteldē Ihe
ronimus forme en ge
daente wiſe ende ma
nier. ſoe wieſtj noch
meerre heſde en wer
dicheit in he tot Ihero
nimo de helige priester
godes. en ſchreef dan
na menige epistel tot
he. En doe Alippio we
der was come ſo ſcreef
he in aldus dan woer
de tot he. veruult mit
grotter troude witten
ſuete woerde die hem
Alippio van Iheronimo
vteldē. Sijne alte heſ
te heer en vinds der
oeffeninge der alte
ſueter myne werdich
te dienē en om te batte
ſine alte heſte brued
en mede priester Ihero
nimo. Augustin. Sal
uut. ic. Niemand en
heeft vermits de anſie
pement als bekent ge

weest. als my die vro
like ruſte en hibernel
oeffeninge dijner v
ticheit in ſchriſte. en
dijn gotlike leringe
my di ſo warachtelic
te kenne geeft. Noch
tant dat ic di te maal
ſeer beger noch het te
kenne. nochtant heb
ic di al een wenich te
myne. als ic niet en
heb die tegenwoordich
dijns lichaams. Die
my die alte ſalichſte
en w biſſcop Alippio.
mer doe des biſdoms
werdich vtellet heeft
die dy geſien heuet.
En ic en mach des niet
vſaekē die gedaente
dijns lichaams en dyn
anſichtes en is my een
deel dan van ingefre
tet. En want gy my
dan ten iſte vants ge
menschap des geestes
vants welkē dat wij
in een geknupt werde.

En dan na vincts
 den woerde Alipio
 my oec mynet. so en
 byn ic niet als onbe-
 kent. en oec geen synd
 als onschemelich en
 beuele ic synre brue-
 derlicheit. brueder
pfuturu. den wi ver-
 mits onser vlichtheit.
 en mede vmits uwer
 hulpe warachtelick
 geluckelic tocomende
 hape. Mijn gemode
 dat ophrodelt inder
 begerte om nutty te
 spreke vants nlicht
 der schriftuere. die
 wij in xps ihu onsen
 heer hebbe. die ons
 voel orberlicheiden
 in brenge. en oec som-
 nige wech kunst des
 weges. Die he ons on-
 selieue here Ihs gewe-
 sen heuet vmits uwer
 caritate niet cleyne
 en gewerdicht te die-
 ne. En voert so screef
 hi he om orberlicheit

vander heliger kerke.
 Int lest vants epistole
 schreef hi voel ander
 dinge begerde ic wael
 mit uwer suuerre her-
 te te vercallen als vants
 kersteliker vlichtheit
 en studio. mer dese my-
 re begerte en mach gee
Epistel lauck genoeg
 wese. Mer brueder pfu-
turus de ic my vblide
 tot u gesant te hebbe.
 die mach aueruloede-
 lick geuoedet werde.
 mit uwe suete mynlike
 weder sproke. Mer
 behaldelick brueder
pfuturus vrede. so behie
 ic dat he uwer gothick
 sueticheit volre is dan
 ic. mer ic byn uwer be-
 gripeker dan hi. En
 als he vmits gothiker
 hulpe weder come is.
 en ic wt synre borst
 van di veruult deelaf-
 tich byn worde. so en
 mach he dat in my le-
 dich en begerich is mit

dijne synne niet ver
uulle. **E**n soe salt ge
schien dat he uwer an
ulodiger sal wese en
ick behoenger. **D**ie
self onse bruder bren
get oec sonige schrif
te van ons mit he. en
ist dat uwer dicheit
vlichticheit dair to greeft
die te lese. so bid ick u
dat gy dair toe doen
wilt reyne broderlike
strengicheit. want ic
en vstaets anders niet
datter geschreue steet.
Die rechturdinge sal
my berispe in onser
herticheit. en dat alie
des sunders en sal my
hoeft niet bet maekē.
dan die genesende be
risper mynt my meer
dan die smeiker die dē
hoeft saluende is. **A**lte
swaerlick kan ick self
een guet richter wese.
als ic oec self geschre
ue heb. **S**oe dat ic dā
niet angstulodich of oec

te begerlick in en sy.
Ic anmerke oec som
tijt myns selfs gebre
ke en myn onuolto
menheit. mer die wil
ic nochtant heuer vā
myne betere en wiserē
hoere. **O**p dat als ick
licht my self berispe
te recht. dat ic oec dā
weder om mit my self
smeike. **E**n ic my dan
laet dunckē dat ic vō
my self meer een angst
ulodige dan een wa
richtige sentencie ge
geue heb. **D**ie heilige
bisscop Augustinus
schreef tot Iheronimus
al meer dan eens dat
hi he nochtant niet
weder om en schreef
mer dat naem he al
mit oecmodiger her
te mit guede. en hi en
liet oec dair om niet
af he al meer te schri
ue hent dat hi he wed
om schreef. **O**p een
tijt schreef hi he oec

modelick in aldus da
nē woerdē sinen alre
hiefte heer en beger
hiefte en eerwerdige
brued en mede priest
den helige Iheronimo:
Augustyni. Saluut in
den heer. Ic heb gehoet
dat myn brieue in uwē
handē getomē syn. mer
dat ic noch nre geen
weder schrift v dient
en heb. En des en wyte
ic geen synus utwer lief
den. mer son d twiuel
dat heft wat anders
belet. Wan af ick be
kēne dat my des toe
meer steet toe biddē.
tot god dat he uwē wil
le spoet geue my wed
om te schriuē dat my
nutte weer. Och oft
my georloft weer v
wat naerre te wonen
om te gebrukē inden
heer v suete stedi ghe
medesprape. Mer
want dat met gegene
en is. so bid ic v dat self

dat my inde heer vnuoe
gen dat gy v wilt gewer
digen dat volbracht te
werdē. En die scriften
al syn se seldē met te v
sin aen. Gruetet my
mynē dienstbrueder
paulini. en alle die bwe
ders die mit v syn. en
mit v inde heer glorige
re. Weest onser gedech
tich in uwē gebede en
verhoert moettij wer
dē vande heer in allen
heligē beger tē alre lief
ste heer en alre beger
hiefte eerwerdichste
brueder in xpo.

S Wante Iheronimus
schreef weder om tot
Augustynus aldus. sine
heer werdelick en he
lichste. den alre salich
sten hoge vader Augus
tyni. Iheronimo. Saluut
inde heer. Ic behie sin
pelick inde heer uwer
werdicheit. Al ducht
my dat die maniere d
schrifte v was. mer ic

en wolde nochtant niet
inmetelick geloeuē de
exempelen der schrifte
die wtgeschreue sche
nen te wese. **O**p dat
als ic v wed geschreue
hed. en gy dan gequest
hede gewor de. dat gy
dan gerechtelic sege
solt dat ict ic st solde
proeue of oec v sermo
ne geweest hedde. en
dan dan weder solde
schreue tottij. **D**ie eer
werdige vrou paula
was oec sieck in sware
suicte. dan wij lange
by satē. soe dat wi u
epistele of dat onder
uue naem geschreue
was te mael vergate.
Gedechlich des vers
kens. **S**uet sanc in d'
dwoefnisse is een onbe
queem vertellinge.
Mer ist v epistel dat
schrift my apenbarli
ken of seint waracht
ge exempelen. op dat
wij sonder stote inder

disputacie der schrif
tuere ons becomere
moege. op dat wi onse
dwalinge betere moe
ge of wi oec niemants
te vergeefs begrepe
hebbe. **D**at sy veere
van my dat ic yet sol
de doere tuere vande
bueke uwer salicheit.
Het is my genoech de
ic die myn proeue en
der ander niet en on
der sueke. hoert mael
an so bekend mael v
vroetheit dan een yge
lick in sine oueruloe
dich is. noch ic en byn
oec alsoe dwaes niet
dat ic my vmodē solde
gequest te werde in
menichuoldicheit u
beduynge der schrif
te. **W**ant gy en solt
niet torrich werden
of wi daer tegens voel
de. **D**u salst my die di
mynt oec myne. en gi
die ponck syt en wilt
de alde niet verweke

inde kampf der schrif
 tuere. **W**ij hebbe onse
 tijde gelede. wi hebbe
 gelope alsoe voel als
 wij mochte. en nu is
 men ons rust schuldich.
Gedenct des gemey
 ne puer bi. 9. Een ver
 moedt off vest sijne
 voet starckelike. **D**e
 se dinge hebbe wi dro
 uch gedicht of wi v
 diene mochte v om
 helsinge en onderlin
 ge medesprake. **O**p
 dat wij v wat leren
 mochte. of vany wat
 geleert mochte werde.
Ziet woe seer dat ic v
 myne. dat ic noch ver
 weert niet en wolde
 antworde. noch ic en
 geloefde oec niet in
 v te wese dat ic licht
 in ene andere begri
 pen solde. **G**edenct
 mijns in uwe gebede
 helich eerwerdighe
 paep. brued coning
 gruetet v. **W**olhe noch

weder schrift tot Ihe
 Jer rommo. 1. viij

H toe so antwor
 den sante Augustijnus
 de helige Iheronime
 in eenre epistele die hi
 he weder sande. **S**ine
 eerwerdighe heer en al
 re begerlicste broeder
 en mede priester. Ihe
rommo. Augustine. Sa
luut inde heer. **S**yne
 schrift die gij mij gewer
 dicht hebt toe senden
 vinds onse soen Asteru.
 dar ic op antworde.
In welke ic alte voel dy
 gen geuonde heb van
 uwer alre guetwillich
 ster caritate. **E**n oec
 sonige dinge tekenende
 van verstoeringe uwer
 siele. **S**ekerlich dar
 ic lesende in bemorwet
 wart. dar wart ic te
 recht in weder slaege.
 en dat mij oec alre meest
 verwonderde dat gij
 segt. dat gi dar om die
 exempelē mynre litte

terē niet vermetelich
en mocht imode of ge
loeuē. **O**p dat ic licht
weder antworde ende
gequest wer ic recht
delich wt eissche solde
dat gij u st geproeft
solt hebbe mijn reden
te wese en dan alsoe
weder te schriue. **E**n
na soe gebiet gi my oft
mijn epistel is dat ich
u dat apenbaerlichen
schriue sal. of warach
tige exempelē senden
sal. **O**p dat wij sonder
twijst ons becomeren
solde inde kampf der
schriftuerē. **D**er woe
mochte wij inde kampf
der schrifuere meyn
gij disputiere. meyn
gij my te quesse en ver
moet gij dat niet woe
sal ic dan gequest wer
de als ic van dy niet
gequest en weer ende
rechtuichelich dat wt
eissche. **D**at moet veer
van my syn. dat ich des

met mit werke der
dancbaerheit tot mijn
re wyninge rekenen
solde of ic van dy ond
wysende geleert wor
de of die my heterende
corrigeret. **D**ochtant
mijn alte lieffte brued
en heb ic my niet ver
moet dy gequest te
wese van myne schrif
ten. en duen salts oec
niet imode my moge
gequest te werde mit
dine schrifte. **D**aer
om hebdi my gequest
dat gij soe van my ge
uoelt hebt. gij en salt
my billix also niet ver
moedet hebbe. want
gij my also niet onder
houde en hebt. **D**er
war om arbeide ich
tegens de loep d vloot.
en en bid ic niet bet u
giffnisse. **D**ar om bid
ic u om die sachtmodi
cheit **xpi** heb ic u yet
gequest dat gij my dat
ngeeft. **E**n dat gi my

mer weder quessende
 quaet voor quaet en
 geuet. want ist dat
 gy mijn dwahinge ver
 swijget soe questy my.
 die gy licht in myne
 woerde en in mynen
 werke beuynt. **A**er
 begrijpt die dingen
 in my die niet te begri
 pen en syn. soe questy
 u selue meer dan my
 dat verre moet syn na
 uwe heilige sedde en va
 uwe heilige opsat dat
 gy dat solt doen myt
 wil. **H**et mocht wael
 geschien dat u anders
 wat ducht dan die waar
 heit is. **D**at nochtant
 anders niet geschien
 en solde dan die cari
 tmet der gotliker my
 nen in heuet. want ic
 sal u alre vrentlicste
 berispmige alte danc
 bairliche ontfangen.
 al mochtet te recht be
 schermt werde en niet

bdiert en weert. **O**p d't
 ic bekennē mach v'er
 sam guetwillicheit en
 myn scholt. **E**n alsoe
 boel alst my die heer
 geeft. so sal ic geuonde
 werde inde ene danc
 bair. en inde anderen
 geleert en verbeteret.
Waar om en woldhs da
 niet doen. hy auentuerē
 u woerde solde haert we
 sen. mer seker se solde
 oer heilber wese. **H**er
 als ic u medecynliche
 correxcie ontfange. so
 en sal ic dan geen wee
 van hebbe. mer weert
 sake dat crancheit mer
 menschehick of van my
 re eigente gebreeclich
 u mers een wenich wol
 de bedruet werde. of
 als ic warachtelich be
 druct worde so ist noch
 tant beter dattet opdy
 uē des hoefts wee doe.
Op dattet gecorrigiert
 en genesē worde. want

als men spiert. soe en
wordet niet genesen.
want dat ist dat hi ha-
de scherpelick sacht die
dair spraeck. **B**eter
weer die woude des
vriendes dan besmei-
kinge des die geen wa-
rechtich vrient en is.
die he ont sien malcan-
dere die waarheit toe-
sette. **H**er die vrien-
de als se schelde die set-
gen onderwyle waer-
dinge die wij beteren
moge. en dese hebben
wijne vriheit totter
rechtuirdicheit dant
noet is. wanneer sij he
ont sien die sueticheit
der vrintschappen toe-
nscharpe. **W**ant om al
ist dat gy u selue een
vmoede off acht wese
van alderdom. u wes-
lichams. **H**er noch tant
niet van crachte u wes
gemoets. en sijt noch
tant vlitich vruchtbar-
dinge te bearbeide ind

gotliker schuere. west
den voet noch stercke-
liker. die last dyns al-
derdoms en sal wij niet
moelick wese. des dat
kaf wijne gebreeclich-
te wreuen mach werde.
Doertmeer dat gi int
lest uwer epistele hebt
gesat. dat lese ic en be-
denct ducht mit suchte
en groter begerte. **O**ch
of wij vdiene mochte
u omhelsinge en u on-
derlinge medesprake.
wij solde u wat lere of
gy solt ons wat leren.
Her ic sette. och of
wij doch wat naerre
vriende der steden der
erde by een woenden.
Aen mochte wi onse
tsaeme sprake niet by
malcandere hebbe dat
doch als dan onse hitte
re der epistele doch
wat naeker mochten
wese tot malcandere.
Alsoe groet dunct mij
dat wese dat in uwer

schrifte schijnt die in
myne hande comē is.
soe dat ic van mynen
studio of vliticheide
niet meer en wolde dan
an uwer syde te han
ge. En want ick dat
niet en vmach so denc
ic inde heer te leren
en tot u te sende of ic
ser van dese dinge n
weder schrift vdiene
mach. In my en is no
ch en mach wese alsoe
voel der kunste en d'
gotliker schrifte als
ic in v sie. En of ic in
dese dinge yets wat
machten heb dat deile
ic en geuet gerne den
volke mede. mer vli
ger ledich to wese tot
studiere der schrifte.
en kan ic te mael niet
gedoen. om der kerch
ker becomer nissen en
onlede wille. **Noch va
den selue tot Iheronim**

Hier volget na
in der seluer

epistele woe datter wt
ten heilige lande schrif
te waren comē tot affri
ca. woe dat **Iheronim**
en **Rufinus** dat alte
grote geurierende plage
te wese twidrachtich
ware worde. Ende die
schrift quam voer au
gustynus. en he was da
alte dweulich om. En
schreef daer aldus op
tot **Iheronimo**. Ick en
weet wat quaet spreke
der schriften op uwen
name is gecome in **Af
frica**. wy biddē nochtāt
dat gy u gewerdicht
te sende antwort den
kmaeledide woerden.
Want doe ic dat auer
lese hadde so belie ic dat
ic te mael dweulich was.
dat onder also geesteli
ke persone die tsaeme
geuoegēt ware mitte
bande der vrintscappe
dat byna alle kerken
bekant was. datter al
so grote quaet der tim

drachticheit is gecome
tussche u twee. **O**er
woe seer dat gy v mati
get. woe noel dat gy
haelt die precule uwer
onwerdicheit. gy en
geeft nochtant geen v
maledynge voer v ma
ledynge dat schynt
oec genoegh in uwen
schrifte. **N**ochtant doe
ic die self v schrift ge
lesen had doe verstyf
de ic van rouwe. wat
solde dan doen die schri
ft die he van v gescre
ue heft in my doe. of
ic se in mynen hande
outfange hed. **W**oe d'
werlt van schandelsa
den siet het is geschiet.
siet ic is te mael vuult
dat die waarheit ghe
sprake heeft. want die
quaetheit gesueruloi
et heft. soe sal die cari
tate voere menschen
v lauue. **W**an syn my
alsde getrou borste da
men sekerlick die wor

de des mondes wester
te mach. **I**n welcs syn
ne die myne oer alte
mael werpe mach. en
wie is vrient. en niet
ontsien en derf tot
mende manschap.
Als tussche Iheronimo
en Rufinu opgegae
is. dat my ontferme
lick beschreien. **O**ut
fermehcke condissie
die tont herme bust.
Onbetruwendewe
tenheit der tegenwor
diger dinge inde wil
der vriende. dar gee
voer wete en is der to
comender dinge. niet
wat ist dat den enen
vande andere te be
droue en te besuchte
als die mensche niet
bekent en is in dit na
comende meer ic self
die epistel die ic v sen
de en gy se leest. soe
salstu my antwoorden
dat ic beget. **O**er wa
neer saltu my noch me

der om schryue of nu
 antworde. of wāneer
 salt come. of wāneer
 sal ict ontfange moge.
En nochtant oft enichs
 tijts geschien mocht
 dat doch soe balde niet
 geschien en mach als
 wij gern hedde. **E**n dat
 wij hēde mit groter v
 strechlicheit et best dē
 wij kunne. want om
 dat ic weder-loep tot
 die alre suetste woer
 de uwer epistele die
 alre begertlicste syn
 mynne begerte. **E**n
 die self v woerde sal
 ic oec die myn make
 en setge. **O**ch of wij
 verdienē mochte dyn
 omhelsinge en onder
 linge te saemē sprake.
 of wij solde v wat lere.
 of gy solt ons wat lere.
Mer oft in eniger ma
 niere wese mocht dat
 wij v wat lere mochte
 mer in dese woerden
 niet alleen dyn. mer

oec die myne dan heb
 ic genuecte in en wer
 de vermaect. **E**n al ist
 dat onser beider begert
 heugtet en niet te wer
 ke en comet. **N**ochtant
 en werde ic dan in ge
 nē clemē deel in getroest.
 mer oec weder om wer
 de ic mit periculē dē
 vrouwe geslaegē. **A**ls ic
 denck dattet v god ons
 v beide vleent had.
Versinnē en v dat gy
 oec beide begert hadt.
Als dat gy lange tsaē
 mē alte genuectlic en
 gesellick die homichuloi
 ende sueticheit d'schris
 tuere te saemē lecten.
 en dan nochtant also
 grote schade der bitter
 heit in gecompē is. **G**y
 die die werltlike borde
 af geworpe hebt. en
 van alle ontkōmert.
 en dapperlick den hee
 volgedē en ind et dē te
 saemē leefde. **I**nde wel
 ke die here mit sinē mē

schelike voete wanderde
en seide. myne vrede ge
ue ic u myne vrede laet
ic u. **O**ch och dat dit dē
mannē geschien mocht
die rype van alder dom
ware en woende inder
wtsprake des heren.
Wanlic des menschen
is al een temptacie opt
erde. och my dat ick u
niet eens tsaeme vnde
en mach. licht so als ick
bewege werde. soe als
ic droeuech byn. soe als
ic vrese. soe solde ic tot
uwē voete valle. **I**c sol
de schreien en bidde al
soe voel als ic vmocht.
Ic mynde my enē ygehe
ken van u voor hē self.
en my alle beide dē enē
voer dē anderē na ende
voer anderē menschen.
en meest voer die cranc
hē voer welke xps gestor
ue is. **D**ie als een aen
schouwē des leuens dat
tegenwordich mit gro
tē perikel oers selfs ver

wachte. **I**c segt uwer
caritate dat war is.
dat niet alsoe ontsien
en heb als dat exempel
als ic somige teiken
uwer ommerdicheit
tot my in uwē epistel
las. **A**er ic en mach
niet segge dat my mu
wē epistele te vbetere
dunct. noch gij inde my
nē sonder quessinge
der vrintschappe. soe
laet ons dar af ruste
en spaete der salicheit
ons leuens. **I**c geusele
my vere te wese vande
volcomenheit dar af
geschreue is. so wie in
enē woerde hē niet en
stueret dat is een vol
maect man. **A**er sloch
tes inder barmhertich
godes soe hape ic my
lichtelike van dy vgif
nisse to bidde. heb ic u
wat vstoert. dat beg
ic dat gij my dat te we
tē wilt doen. **O**p dat
als ic u hoer en ic my

beter gij uwe broeder
 myn. want ic u ver-
 onwert vuele so en sal
 ic anders niet doen.
 dan vgifnisse te bidde.
Inde gene dair ic my
 seker in werpe. en inde
 gene dair ic sekerlick
 in ruste. dair vuele ic
 god te wese. en nochtan
 in deser sekerheit en
 heb ic gene sekerre mor-
 ge. want dat is d' men-
 scheliker gebreeclich-
 onseker. **E**n dair ontfie
 ic my oec te mael af als
 ic inde woerde voers
 bekenget heb. want
 als ic my ene mensche
 die bernende is in got
 liker myne my ene ge-
 trouwe vrient geuoel
 te wese. **E**n soe wat de
 ic dan myns traets en
 mynre gedachte he be-
 uele. dat en beuele ic
 gene mensche. mer ic
 beuelet god die inden
 mensche woent. ver-
 mids ween hi so daen

is als he is. **G**od is die
 myne. en so wie inder
 myne blijft die blijft in
 god en god in he. **E**n of
 hi dien dan achterlant
 so ist noet seet te bedroe-
 ue also voel alst bliue
 ze blytschap maecte.
Nochtant als een mant
 geworde die een alre
 bliuenste mant geweest
 is. als die torwich is en
 geen saeke en vint voert
 te brenge. so suet hi be-
 heurich wat te misere.
 soe als wat vande quant
 spreker misiert dat en
 wort te mael niet ghe-
 loeft. of alleen wort de
 gerucht gemoit mit
 geheele salicheit die
 dat lyt. **W**ie is vande
 vrede die niet en siet
 woe lijdsamlich gij ver-
 draeghet die ongeloe-
 like mantschap des
 geens die voertijts u
 alre gesellicste vrient
 was. **D**ie guede con-
 sientie is u twestende.

en wedanich dat hy
beroemt en dat vande
sommige licht geloeft
wort. dat tekenstu al
le totte wapenen die
totter lichterhant sy.
mer welke men niet
my en beschermt te
gens den duuel dan
totter rechter syden.
Nochtant hed ic hem
heuer sacht te wesen
dan dy in eniger ma
niere gewapend. Dat
is een groet en een dw
uich myrakel wt sulke
vriendschap tot sulker
vriendschap gecome te
wese. **H**oe noel te mee
sldet nochtant wolk
ker wese wt sulker
vriendschap weder ge
kiet te werde totter
wster alder eendrach
ticheit. **Deo gracias.**
Hic mede eynde sante
Augustinus die epis
tel en sande se tot **Ihe
ronimo**. **Die weder
antwort van Iheronimo**

tot Augustinus. Lix.

Ante **Ihero
nimo** die
schreef wed
em tot **Augustinus**.
in dusdane woerde.
mer niet van woerde
tot woerde die heel
epistel. **A**er sommige
woerde dair wtgena
me. syne eerlike hee
en heilich en alte salich
ste paep **Augustinus**.
Iheronimus. Saluit
Stedige epistele schic
tij tot my en dwinge
my dy te antwoorden.
Men sal vande heere
vriendschappe alle sus
picie afdoen en so sal
me nutte vriend spre
ke als mit ene ande
re he self gelijck som
nich van myne gesel
hike vriende en nae
te xpi. der tot **Ihe**
noel is en oec inde an
dere heilige stede die
hebbe my ingegeue
dattet mit gene sin

707
pelen gemoede van dy
gedaen en is. **A**er dat
gy dat lof en ruumer
en glorie des volcx sue
ket. op dat gy van ons
wassen sult. dat voel
mensche bekennē salde
dat gy my verweete.
En dat ics my ontsien
solde dy wat weder te
schreue als enē groten
geleerde man. en my
te swigē als enē onge
leerde. **E**n ten leste te
wynde dat gy in mynē
sprekē een swigē me
de insette sult. **A**er ic
behesimpelich uwer
werdicheit. dat ick v
dare om ten wste niet
antworde en wolde.
want ics volcomelich
niet en geloefde v epis
tele te wese. **E**n noch
oet als een puer hui
is. een swert mit houch
bestreke. **D**are om soe
huede ics my. dat ic de

bisschop mynre gemeen
schap niet vmetelic en
scheen te antwor den.
Dare om seynt die epis
tel mit uwer selfs hant
beschreue. of laet den
alzo mit vrede in sme
celleke ruste. **A**er wil
di v leringe seffenen
of toene. suet die von
gelinge die wijs en edel
sijn der voel to comen
is als mē secht. want
die moege en doeren
nuttij te saerne comen
inder disputacie der
gotliker schriftueren.
en den **J**uch mitten bis
schop leide. **I**c was hie
voertijts een ridder.
mer nu hy ic een alt mā
en sal dyn en der ander
te verwyngelauen.
Ic en sal mit v niet we
der bestaen te stride
mit enē cranke licham.
op dat alstu my al soe
vaeke dwingest te schri

uen. **I**c wederdenck d'
historie quytg aari
ming. sijn lydsamheit
brake. doe hi hant
sach ongelijche boerde.
Dese dinge schriue ic
v danc om. want ick v
puerlick en herstelick
myne en begere noch
oec niets wat in myne
herte te drage dat twi
dracht is van mynen
monde. **W**at ten meer
met temelick dat ick
die van mynre voucht
tot myne alderdom
al tot dese vate in dit
cloesterken mitte heli
ge bruedere gearbeit
heb. dat ic vet solde doe
re schriue tegē dē bis
schop mynre gemeyn
schap. **D**en ic eer be
gan te myne dan toe
kennē die my oec tēst
totter vrmitschap ver
weert heeft. die na my
is opgaende in leringe

der schristuere des
ic my verblgt heb. **D**u
segest dattu dar toe
bereit bist of my iet
beweget in durre schif
tuere dat ic dat cor
rigiere wolde dat gi
dat broederlick ont
fange wilt. **E**n dat
gi v niet alleen vblde
en wolt van mynre
guetwillicheit in dy.
mer gi bidt my dat
iet doen wil. **N**och
seg ic dat ic voele gi
verweert dē alden. gi
prekelt dē singenden.
gi schynat v leringe te
beroenē. **E**en beteet
myne alderdom niet
tot quaetwillich ver
moet te werde tegens
den genē den ic meet
gouste schuldich byn.
blyft gesont alre ge
mynste vrient. soen
vrmits dē alderdom.
nad vrmits der werdi

cheit **Doe Iheronim⁹**
schreift tot Augustino 1x

Noch schreef
Iheronime
tot Augusti
nus synen heer wer
delicke helich paep
Augustino. Iheronime.
Saluut inde hee. Doe
ic van onse helige broe
der frimsofthulde
lick vragede wat dat
gij doet. en woe dattet
mit v stande. so hoerde
ic vroelic dat gi gesot
waert. En doe ick v
brieue niet en vmoede
mer die eiffchede van
he. So seide he my.
he weer bute uwe we
te wt **Affrica** getage.
En ic sande v doe ver
mits he die v mit ewi
ger myne ombeuat
offiden der grueten.
En te saeme bid ick v
dat gijt mynre schemte
ingoeft dat ic de genen
die my lange gebede

had weder te schriue
oec niet weigeten en
mocht. noch en heb ic v
niet geantwort. mer
die saeke heft der sae
ke geantwort. En is
dare scholt in geantwot
te hebbē. Ic bid dat gijt
lyd samlickē an hoert.
datter meerre scholt in
is gelegē dare toe ver
weert te wese. **Mer** al
dus daen claegē mote
vignen. en onder ons
moet syn puer brued
lickie myne. En en lant
ons tot malcanderen
niet meer sendē episte
le der questie. mer d
puerre geheele cari
tate. Die helige vader
die mit ons den heer
hier diene die gruetē
v in etichuoldelick. en
oec die ander helige
die mit v de lichte **Juck**
xpm trecke. En sonder
linge den heligen ont
fenchike vad **Alipriu**

beger ic dat gy mit my
nen dienst sonderlinge
gruetē wilt. **Ep̃** onse
god almēchtich moet u
bescherme en gesont
bewaere en myns ge
dachtich. **O** heer waar
lick helich en alre salich
ste vader oft u behae
geliche is laet ons in
de kampf der saristuerē
spole sonder onse on
dinge quessinge. **Woe**
sc̃ Augustinus weder
schreef tot **Iheronimo** **lxj**

Sante Augustij
nus schreef we
der tot **sc̃ Iheronimi**
sinē alre lieffte hē. In
den **h̃**nenste **xpi**. eer
werdige helige brued
en medepriester **Ihe**
ronime. **Augustine**.
Saluut inde hē. **I**ch
had cortē uwer carita
ten een lange epistel
gesant te antworde d'
epistelē die gy vnde
de hede **Asterū** onsen

helige soen gesant
hadt. **M**er noch en we
te ic niet of se vdiēnt
heft in uwe handē te
comē. **D**an dat gy v
vnde onse alre helich
ste brueder **firū**.
schreeft. **N**ie geen die
dij mitte swerde geue
schet heeft mit een
griffel verdreuen is.
en of dat mynre me
schelicheit en rechtu
dicheit tohoert. den
genē die niet en ant
wort te beschuldige.
Dan wt vmoede ic
een wenich dat gi mij
epistel gelesē hebt. in
welker epistelē ic be
claegede schreiende.
dat sulke twidracht
tusschē v en **rufinum**
was geuallē. **W**elker
vriendschap en gude
gerucht also inde ge
spreit was alre wege.
dat oer die broderlike
caritaet dā af vli